

Jaarverslag 2022

Samenvatting

In het RIEC-LIEC jaarverslag 2022 brengen de Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's) en het Landelijk Informatie- en Expertisecentrum (LIEC) verslag uit over hun resultaten in 2022. In het jaarverslag staan de belangrijkste resultaten van RIEC-LIEC op het gebied van de regionale, landelijke en internationale aanpak en de versterking en doorontwikkeling van de aanpak en het bestel. Hierbij ligt de nadruk op de gezamenlijke resultaten van het RIEC-LIEC-bestel. Voor uitgebreide informatie over de resultaten van de individuele RIEC's kunt u de regionale jaarverslagen raadplegen.

Het RIEC-LIEC-bestel

De RIEC's en het LIEC ondersteunen bij de aanpak van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit in Nederland. Dit doen zij door het vergroten van de bewustwording van de problematiek bij de overheid en private partijen, het ondersteunen en versterken van de samenwerking binnen de overheid en met publieke en private partners en het delen van kennis en expertise op het gebied van de bestuurlijke en integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit. De RIEC's en het LIEC hebben daarvoor regionale, landelijke en internationale instrumenten ontwikkeld.

Versterking aanpak ondermijnende criminaliteit

Ondermijnende criminaliteit in Nederland is een groeiend probleem dat zich voortdurend ontwikkelt, zowel in uitingsvormen als in volume en internationale reikwijdte. Het gaat gepaard met een parallelle criminele economie en vormt een serieuze bedreiging voor de veiligheid en integriteit van onze Nederlandse samenleving en rechtsstaat. Om die reden maakte het kabinet Rutte III een speerpunt van de versterking van de integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit. Voor de aanpak van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit is inmiddels jaarlijks structureel € 694 mln. beschikbaar. Daarnaast wordt vanaf 2022 ook met incidenteel geld (€ 375 mln. verdeeld over zes jaar) de aanpak versterkt. Met de extra toegekende structurele gelden die vanaf 2022 beschikbaar kwamen voor de regionale aanpak, zijn in de eerste plaats succesvolle projecten uit de incidentele versterkingsprogramma's 2019-2021

doorgezet en breder uitgerold. Daarnaast zijn er nieuwe projecten gestart. Ook wordt er vanaf 2022 structureel geïnvesteerd in de versterking van het RIEC-LIEC-bestel.

Belangrijkste resultaten van het RIEC-LIEC-bestel in 2022

Regionale resultaten

Casusoverleg

De RIEC's hebben in 2022 aan ruim 1300 integrale casussen gewerkt. De meest voorkomende thema's in de casussen waren witwassen, georganiseerde hennepcultuur/drugs en specifiek regionale thema's.

Bibob-ondersteuning

De RIEC's hebben het afgelopen jaar meer dan 600 keer geadviseerd over de inzet van de Wet Bibob. De adviezen zien zowel toe op interventieadviezen, als adviezen die in het kader van de uitvoering van de Wet Bibob door het RIEC zijn afgegeven aan bestuursorganen.

Ondermijningsbeelden en (fenomeen)onderzoeken

In 2022 zijn, naast onderzoeken naar specifieke geografische gebieden zoals havens, bedrijventerreinen en luchthavens, verdiepende (fenomeen) onderzoeken gedaan naar onder andere jeugdige ondermijners/jonge aanwas, synthetische drugs en risico's op ondermijning in specifieke branches, zoals de juweliers- en de kozijnenbranche.

Gebiedsgebonden aanpak en aanpakken vrijplaatsen

Op basis van signalen die kunnen duiden op ondermijning zijn ook in 2022 nieuwe gebieden als handhavingsknelpunt aangewezen. Een voorbeeld hiervan is weerbare sierteelt (RIEC Amsterdam-Amstelland en RIEC Den Haag).

Afpakken en ongebruikelijk bezit

In 2022 werd er door de RIEC's onder andere gewerkt met afpakteams, zijn intelligence tools ontwikkeld om witwasconstructies bloot te leggen, integrale platformen ('afpakpleinen') ingericht waar structureel wordt samengewerkt en is de aanwezige kennis over afpakken vergroot.

Ook hebben de RIEC's geïnvesteerd in het aanjagen van bestuurlijk afpakken door gemeenten en provincie.

Landelijke resultaten

Landelijk loket Bestuurlijke Signalen

Bij het LIEC is het Landelijk loket Bestuurlijke Signalen ingericht. In 2022 zijn via het LIEC twee bestuurlijke signalen bij de verantwoordelijke ministeries ingediend. Het eerste is begin mei ingediend en ziet op gegevensuitwisseling met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). De indieners zijn nog in afwachting van de reactie van de betrokken ministers. Het tweede is medio mei ingediend en gaat over misbruik van de Nederlandse visum- en asielprocedure door personen met de Iraanse nationaliteit. Begin december is hierop de reactie van de minister van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid ontvangen. Daarnaast is eind juni de reactie ontvangen op een eind 2021 ingediend bestuurlijk signaal over de behoefte aan een (landelijk) register voor (technische) voertuiggegevens zoals e-SIM en/of IMEI-gegevens.

Landelijke aanpak fenomenen

De Landelijke Fenomeentafels (LFT's) zijn in 2021 officieel van start gegaan. In 2022 waren de LFT Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's) en LFT Ondernijning in de vastgoedketen operationeel. In 2021 is ook gestart met de verkenning rond de mogelijkheden tot oprichting van een LFT Transport en Logistiek. Ontwikkelingen in 2022 hebben ertoe geleid dat er op dit thema voor een verdiepend onderzoek naar de meerwaarde gekozen is.

Kennisplatform Ondernijning

In november 2020 is het Kennisplatform Ondernijning (verder: KPO) gelanceerd. In 2022 is de kennisbank verder gevuld met praktische documenten en nieuwe initiatieven. Vanaf dit jaar is de overgang van het KPO naar het LIEC als beheersorganisatie ingezet en zal het platform worden doorontwikkeld. Eind 2022 hadden bijna 3000 van de professionals binnen de ondernijningsaanpak zich op het KPO geregistreerd; dit is een stijging van circa 800 ten opzichte van 2021.

Next Level

Via de landelijke werkwijze Next Level werken de RIEC's en het LIEC gezamenlijk aan het verbeteren, initiëren en uitvoeren van producten en diensten. Zo heeft bijvoorbeeld de Werkplaats E-learning eind 2022 op verzoek van de RIEC-LIEC-hoofden een leermodule 'RIEC-convenant en privacyprotocol' opgeleverd.

Specialistische ondersteuning aan de RIEC's

Het LIEC biedt als netwerkorganisatie specialistische ondersteuning aan de RIEC's. Zo bood het LIEC de RIEC's ook in 2022 communicatieadvies en – producten, juridisch advies, organiseerde het LIEC verschillende evenementen en bijeenkomsten en verzorgde het LIEC de ICT-systemen. Voorbeelden van deze specialistische ondersteuning zijn de door het LIEC georganiseerde evenementen, zoals de burgemeestersbijeenkomsten over de OMG's en over ondernijning in de vastgoedketen. Juridisch advies werd in 2022 onder andere gegeven bij verschillende juridische procedures zoals verzoeken op basis van de Wet Open Overheid (WOO) en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Ook werd er dit jaar door het LIEC onder meer juridisch beleidsmatige inbreng geleverd op nieuwe wet- en regelgeving, bijvoorbeeld op het Besluit gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden.

Internationale resultaten

Het pilotproject EURIEC is een samenwerking tussen Nederland, België en de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen. Dit project is in 2019 opgericht en in 2021 verlengt tot 2023. Het EURIEC speelt een belangrijke rol in de samenwerking tussen de drie landen op het gebied van bestuurlijke aanpak. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het ondersteunen en adviseren van onder andere de RIEC's bij grensoverschrijdende samenwerking met de buurlanden.

Naast samenwerking met buurlanden en binnen Europa zijn in 2022 belangrijke stappen gezet om het RIEC Caribisch Nederland op te richten. Meer hierover leest u in paragraaf 3.3 van het jaarverslag.

Resultaten van versterken en doorontwikkelen

Versterking regionale aanpak

De toegekende structurele versterkingsgelden worden onder andere gebruikt om eerdere incidentele versterkingsprojecten voort te zetten of verder te brengen en nieuwe projecten te starten, maar ook om het RIEC-LIEC-bestel zelf te versterken. In paragraaf 3.4 van het jaarverslag treft u voorbeelden aan van de versterkingen die door de RIEC's in 2022 zijn gerealiseerd of in gang zijn gezet.

Versterking RIEC-LIEC-bestel

De strategische agenda is voor RIEC-LIEC voor 2021-2023 het kader waarbinnen het bestel wordt versterkt en doorontwikkeld. Daarbinnen wordt gefocust op vier strategische doelen, te weten: eenduidige integrale informatiepositie, één sterke en weerbare overheid, weerbare samenleving en een professionele RIEC-LIEC-organisatie. Deze strategische doelen

worden uitgevoerd via de vormgeving van een aantal portefeuilles. Het RIEC-LIEC-hoofdenoverleg is hiervoor opdrachtgever en bepaalde RIEC-hoofden zijn opdrachtnemer. Uitvoering en ondersteuning is belegd bij medewerkers van het LIEC en de RIEC's, wat soms ook vorm krijgt in een werkgroep of Next Level Werkplaats. Deze portefeuilles zijn vooral gericht op een kwaliteitsverbetering van het RIEC-LIEC-bestel (waaronder ook meer uniformering in aanpak en uitvoering) en het samenbrengen en versterken van de expertisefunctie op deze onderwerpen. Dit gebeurt samen met de partners waar mogelijk.

Eind 2021 is een eerste start gemaakt met de portefeuilles en in 2022 is deze werkwijze verder ontwikkeld en uitgebouwd. Hieronder vindt u een overzicht van enkele resultaten van de portefeuilles die onder de vier strategische doelen vallen.

Eenduidige informatiepositie

De modus operandi van de ondermijnende criminaliteit vernieuwt zich doorlopend. Dit vraagt om een robuust, wendbaar en goed toegerust overheidsnetwerk met een goede informatiepositie. Het RIEC-LIEC-bestel kan hier van groot nut zijn, omdat zij een platform is waar informatiedeling door partners mogelijk is. Onder de portefeuille integrale informatiepositie werken de RIEC's en het LIEC aan analyseproducten die als een wegwijzer kunnen dienen voor het nemen van besluiten met betrekking tot de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. In 2022 resulteerde dit onder andere in een beschrijving van vier deeltrainingen voor analisten en onderzoekers en het verkrijgen van financiering hiervoor. Hierdoor kan het trainen van de analisten en onderzoekers in 2023 aanvangen.

Weerbare samenleving

RIEC-LIEC streeft ernaar de weerbaarheid van de samenleving tegen verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit te vergroten. We doen dat onder andere door ons te richten op het vergroten van bewustwording en weerbaarheid van burgers, (semi)overheidsorganisaties en private partijen. Binnen de strategische doelstelling weerbare samenleving richten wij ons primair op de portefeuilles aanpak mensenhandel, mainports, voorkomen jonge aanwas en aanpak criminele geldstromen. Hieronder enkele voorbeelden van activiteiten en resultaten die in 2022 onder deze portefeuilles uitgevoerd en behaald zijn:

- In de portefeuille mensenhandel lag de nadruk dit eerste jaar vooral op het in kaart brengen en delen van de expertise en activiteiten tussen de RIEC's. Dit is bijvoorbeeld gebeurd door de fenomeenbeelden van de RIEC's te inventariseren en te bekijken of er kansen liggen voor samenwerking.
- Binnen de portefeuille jonge aanwas is een eenduidige definitie jonge

aanwas voor alle RIEC's opgesteld. Dit initiatief heeft onder andere tot doel dat de projectleiders gebruik kunnen maken van elkaars projecten om zo de onderlinge samenwerking uit te kunnen breiden.

- De portefeuille criminele geldstromen bevond zich in 2022 nog in de voorbereidende fase. Eind 2022 is besloten om de specifieke meerwaarde van een portefeuille criminele geldstromen te verkennen. Hiertoe zal in 2023 een bijeenkomst met de RIEC's georganiseerd worden om te inventariseren welke lopende initiatieven en knelpunten er op dit thema zijn. Mede op basis van de uitkomsten van die inventarisatie zal de focus van de portefeuille nader vormgegeven worden en zullen de doelstellingen voor deze portefeuille worden geformuleerd.

Eén sterke overheid

RIEC-LIEC streeft naar een weerbare overheid die criminelen niet ongemerkt faciliteert en die inzicht heeft in eventuele zwakke plekken in de eigen organisatie en deze adequaat aanpakt. Binnen deze strategische doelstelling concentreert RIEC-LIEC zich binnen de portefeuille bestuurlijke weerbaarheid primair op de weerbaarheid van het regionale en lokale bestuur. Hiertoe werden onder meer bewustwordingsbijeenkomsten georganiseerd en instrumenten ontwikkeld. Zo is bijvoorbeeld de methode 'bestuurlijk afpakken' gerealiseerd die gemeenten helpt bij het verhogen van de financiële weerbaarheid.

Professionele organisatie

Om effectief te kunnen blijven ondersteunen en de samenwerkende partners te helpen om expertise en instrumenten doorlopend te vernieuwen, moeten de RIEC's en het LIEC zelf robuust, wendbaar en goed toegerust zijn en blijven. Onder de noemer professionele organisatie werkt RIEC-LIEC onder drie thema's samen aan een robuust en effectief RIEC-LIEC-bestel:

- Binnen de portefeuille actualisatie werkprocessen wordt er samen met de landelijke partners (Openbaar Ministerie, politie, Belastingdienst, NLA en RIEC-LIEC) toegewerkt naar een eenduidige werkwijze voor een aantal integrale werkprocessen binnen het RIEC. Dit resulteerde onder meer in een beschreven werkwijze integraal samenwerken die van toepassing is op de werkprocessen integrale casusaanpak en handavingsknelpunten.
- De structurele versterking en verdere professionalisering van de RIEC's en het LIEC bracht ook de verantwoordelijkheid met zich mee om gezamenlijk tot een efficiënte en toekomstbestendige samenwerking te komen. Hier liggen een duidelijke positionering en uitstraling aan ten grondslag. Vanuit de portefeuille sterk merk werkten de RIEC's en het LIEC in 2022 aan een RIEC-LIEC merkidentiteit en richtlijnen voor een huisstijl.

- Het verzamelen, delen en analyseren van informatie is een kernactiviteit voor het RIEC-LIEC-bestel. De techniek achter de huidige informatievoorziening in het RIEC-LIEC-bestel is verouderd en kan in de toekomst onvoldoende blijven voorzien in de combinatie van groei, vernieuwing, privacy, transparantie en beveiliging. In 2020 is besloten om de informatievoorziening te vernieuwen in een samenwerking tussen RIEC-partners. Onder de portefeuille vernieuwing informatievoorziening is in 2022 onderzocht en bepaald welke functionaliteit gewenst is voor het vervangen van het bestaande RIEC-IS. Realisatie van de nieuwe informatievoorziening zal plaatsvinden in samenwerking met overheidspartners en commerciële partijen.

Inhoud

Samenvatting	2
Voorwoord	7
1 Het RIEC-LIEC-bestel	9
1.1 Wat we doen	9
1.2 Samenwerking	9
1.3 Over de samenwerking tussen partners	9
2 Versterking van aanpak ondermijnende criminaliteit	12
2.1 Landelijke versterking van de aanpak 2018-2022	12
2.1.1 Intensivering en versterking aanpak en regionale versterking	12
2.1.2 Breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit	13
2.2 Landelijke versterking van de aanpak in 2022 en verder	13
3 Activiteiten en resultaten	15
3.1 Regionale instrumenten en resultaten	15
3.1.1 Reguliere instrumenten	15
3.1.2 Afpakken en ongebruikelijk bezit	18
3.1.3 Cijfermatige resultaten	18
3.2 Landelijke instrumenten en resultaten	22
3.2.1 Landelijk loket Bestuurlijke Signalen	22
3.2.2 Landelijke aanpak fenomenen	24
3.2.3 Kennisplatform Ondernijning	26
3.2.4 Next Level	26
3.2.5 Shared service-taken ten behoeve van de RIEC's	27
3.3 Internationale instrumenten en resultaten	29
3.4 Resultaten versterken en doorontwikkelen	31
3.4.1 Eenduidige informatiepositie	33
3.4.2 Weerbare samenleving	35
3.4.3 Eén sterke overheid	40
3.4.4 Professionele organisatie	41

Voorwoord

Voor u ligt het RIEC-LIEC jaarverslag 2022. Hierin leggen de tien Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's) en het Landelijke Informatie- en Expertisecentrum (LIEC) verantwoording af over hun werkzaamheden van het afgelopen jaar.

2022 stond in het teken van de toekomst, waarin de in 2021 toegekende structurele gelden een belangrijke rol spelen. Dit geeft een dubbel gevoel. Enerzijds geeft het vrijgemaakte budget aan dat de urgentie van ons werk onverminderd hoog is. De georganiseerde ondermijnende criminaliteit in ons land verhard en is in onze hele maatschappij verweven. Dit vraagt om een robuust, wendbaar en goed toegerust RIEC-LIEC-bestel, dat meebeweegt met de ontwikkelingen in het veld, criminele processen duurzaam verstoort en de samenleving weerbaar maakt.

Anderzijds konden we ons in 2022 meer dan ooit op de verduurzaming van deze taken richten. Het vrijkomen van de structurele gelden is essentieel om onze kennis en expertise duurzaam in te zetten in de ondermijningsaanpak. In de eerste plaats door succesvolle projecten uit de versterkingsprogramma's 2019-2021 door te zetten en breder uit te rollen. Hiermee is in de afgelopen jaren een basis gelegd om verdere uitbreiding van de georganiseerde ondermijnende criminaliteit een halt toe te roepen. Daarnaast werden nieuwe projecten gestart. Op organisatorisch niveau werd geïnvesteerd in de vaste capaciteit van de RIEC's en het LIEC. Beschikbare expertise wordt hiermee beter geborgd. Ook is er structureel geïnvesteerd in de verdere ontwikkeling van een toekomstbestendige informatievoorziening van de RIEC-partners. De aandacht is, kortom, verlegd van een tijdelijke versterking, naar een structurele aanpak op lokaal, regionaal, landelijk en internationaal niveau.

Niet alleen de criminele wereld is in beweging, ook het landschap waarin het RIEC-LIEC-bestel opereert verandert. Bijvoorbeeld met de komst van het Programma Directoraat-Generaal Ondernijning (DGO), de Nationale Samenwerking tegen Ondernijning Criminaliteit (NSOC) en het Strategisch Kennis Centrum (SKC). Dit biedt voor alle partners binnen de ondermijningsaanpak een goede aanleiding om de eigen opgaven, kennis, kwaliteiten en verantwoordelijkheden te her profileren. Door ook hier

samen vooruit te kijken werken we aan een toekomstbestendige integrale aanpak. Samen weten en kunnen we zoveel meer. Niet alleen binnen ons eigen bestel, maar zeker ook door daarbuiten samen op te treden.

Zoals elk jaar is het RIEC-LIEC jaarverslag mede gebaseerd op de informatie uit de jaarverslagen van de RIEC's. In dit jaarverslag ligt de nadruk op de gezamenlijke resultaten van RIEC-LIEC en onze doorontwikkeling. Belangrijke onderdelen hiervan zijn de inzet van de regionale versterkingsgelden bij de RIEC's en de strategische agenda van RIEC-LIEC, dat tot uitvoering komt in een aantal portefeuilles. U leest hier meer over in hoofdstuk 3. Daarnaast wordt er in paragraaf 3.4 ook een kleine inzicht gegeven in de regionale resultaten van de afzonderlijke RIEC's. Hier vindt u van ieder RIEC een voorbeeld van een resultaat van de structurele versterkingsgelden en een specifiek initiatief dat een relatie heeft met één van de thema's van de portefeuilles van de strategische agenda. Voor een compleet beeld op regionaal niveau kan ik u de jaarverslagen van de RIEC's van harte aanbevelen.

Om de werkzaamheden en resultaten van RIEC-LIEC meer inzichtelijk te maken hebben we in dit jaarverslag weer een aantal stappen gezet in het toepassen van de methode Rijker Verantwoorden. Met onder andere concrete voorbeelden uit de praktijk willen voor u zichtbaar maken hoe onze strategie naar de uitvoering wordt vertaald.

Ik wens u veel leesplezier!

Nadine Vaes
Hoofd LIEC

Oorspronkelijk zijn Zeeland-West-Brabant en Oost-Brabant twee RIEC regio's. Samen met beide Actiecentra (ZWB en OB) en de Taskforce vormen beide RIEC's sinds 2020 Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland.

1

Het RIEC-LIEC-bestel

1.1 Wat we doen

De tien Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's) en het Landelijk Informatie- en Expertisecentrum (LIEC) ondersteunen bij de aanpak van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit in Nederland. Dit doen zij door:

- Het vergroten van het bewustzijn over de problematiek bij de overheid en private partijen.
- Het ondersteunen en versterken van samenwerking binnen de overheid en met private partners.
- Het delen van kennis en expertise op het gebied van de bestuurlijke en integrale aanpak¹ van ondermijnende criminaliteit.

Het landelijk vastgestelde 'Convenant ten behoeve van Bestuurlijke en Geïntegreerde Aanpak Georganiseerde Criminaliteit, Bestrijding Handhavingknelpunten en Bevordering Integriteitsbeoordelingen'² (verder: RIEC-LIEC-convenant) geeft invulling aan de samenwerking tussen de publieke partners. Meer informatie over de reguliere inzet van onze regionale, landelijke en internationale instrumenten leest u in hoofdstuk 3.1-3.3.

1.2 Samenwerking

Het RIEC-LIEC-bestel vormt een landelijk dekkend netwerk in de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Aangezien de georganiseerde ondermijnende criminaliteit vrijwel altijd haar wortels op lokaal niveau in de samenleving heeft, begint een aanpak van dit soort criminaliteit in principe altijd lokaal. Elk RIEC werkt binnen regionale grenzen en onder aansturing van een zelfstandige regionale stuurgroep³.

¹ In de integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit wordt strafrechtelijke opsporing en vervolging door politie en justitie gecombineerd met bestuurlijke en fiscale middelen. De aanpak is gericht op de inzet van preventieve bestuursrechtelijke, privaatrechtelijke, fiscale en/of strafrechtelijke instrumenten.

² Het convenant is te vinden op www.riec.nl

³ Ieder RIEC wordt bestuurd door een regionale stuurgroep RIEC met daarin een afvaardiging van de partners. Deze stuurgroepen overlappen in sommige regio's (gedeeltelijk) met de sturing van regionale veiligheidssamenwerkingsverbanden, lokale driehoeksoverleggen of regionale bestuurlijke overleggen.

De RIEC's vormen het samenwerkingsplatform voor de regionale partners. Aanvullend stellen zij in gezamenlijkheid handavingsadviezen op en bevorderen projectmatige bestuursrechtelijke, strafrechtelijke en fiscale afstemming van interventies met regionale partners.

De rol van het LIEC is het ondersteunen van de de RIEC's en van de landelijke partners door het verkennen, verbinden en versterken van dit netwerk bij de ondermijningsaanpak. Dat bereikt het LIEC door regio en land, beleid en uitvoering te verbinden en kennis en expertise ter beschikking te stellen aan het netwerk. Op deze wijze stelt het LIEC het netwerk nog beter in staat om op lokaal, regionaal en (inter)nationaal niveau ondermijnende criminele processen systeemgericht en duurzaam te verstoren en de samenleving weerbaarder te maken tegen ondermijning. Bij regio-overstijgende criminaliteitsproblemen, zoals bij criminele motorbendes, coördineert het LIEC de landelijke aanpak via de Landelijke Fenomeentafels (zie hiervoor de Landelijke Aanpak Fenomenen in hoofdstuk 3.2). Het LIEC geeft daarbij specialistische ondersteuning aan de RIEC's, onder andere op het gebied van juridisch advies, communicatie en informatievoorziening.

1.3 Over de samenwerking tussen partners

De RIEC's en het LIEC bevorderen en ondersteunen de samenwerking tussen de volgende convenantpartners:

- Gemeenten
- Provincies
- Belastingdienst (waaronder de onderdelen MKB en Toeslagen⁴)
- Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD)
- Douane
- Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA)
- Politie
- Koninklijke Marechaussee (KMar)
- Openbaar Ministerie (OM, waaronder arrondissementsparketten,

⁴ Toeslagen is convenantpartner, maar kan vanuit het wettelijk kader gezien (nog) geen informatie verstrekken.

- Landelijk Parket en Functioneel Parket)
- Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)
  - Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV)
  - Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)

Het LIEC voert met overheidsorganisaties regelmatig oriënterende gesprekken over toetreding tot het RIEC-LIEC-convenant. Ook werkt RIEC-LIEC steeds meer samen met het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties om de maatschappelijke weerbaarheid in zijn geheel te vergroten. Zie daarvoor onder meer paragraaf 3.2 onder Landelijke Fenomeentafels en paragraaf 3.4 onder Weerbare samenleving.

Daar waar sprake was van overlap in onderwerpen en thema's, zoals bij gebiedsgebonden aanpakken en fraude, is in 2022 samengewerkt met de Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI)⁵.

1.4 Integrale samenwerking in de praktijk

In dit hoofdstuk is de structuur rond de integrale samenwerking in RIEC-LIEC verband beschreven. Maar hoe vertaalt dit zich naar de praktijk en wat zijn de ervaringen van onze partners? We vroegen burgemeester Sybrand Buma van gemeente Leeuwarden naar zijn kijk op integrale aanpak en de samenwerking met RIEC-LIEC.

Sybrand Buma over integraal samenwerken

Het RIEC-LIEC-convenant draagt bij aan de integrale aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Op lokaal, regionaal en landelijk niveau gaan partijen met elkaar in gesprek om kennis en expertise te delen en interventies af te stemmen. Dat dit een waardevolle en soms ook ingewikkelde opgave is weet Sybrand Buma als geen ander. Als burgemeester van Leeuwarden, voorzitter stuurgroep RIEC Noord-Nederland, lid van de stuurgroep LIEC en SBO-lid is hij betrokken bij verschillende niveaus waarop integraal wordt samengewerkt.

Wat zijn de basisvoorwaarden voor een succesvolle integrale samenwerking?

“Het eerste is het gezamenlijke doel definiëren: waarvoor zitten we samen bij elkaar? Wat willen we bereiken? En het tweede is je inleven in de positie van de ander. Je zit met verschillende partners aan tafel, die allemaal hun eigen aansturing hebben en dus met een ander beeld aan tafel kunnen zitten. Dan kan je twee dingen doen: je kan zeggen ‘ik vind dit’, of je kan meedenken met wat de ander daarin moet leggen. Ik ben altijd erg van het tweede en volgens mij kom je dan ook het verst.”

⁵ De LSI werkt aan het voorkomen en terugdringen van belasting- en premiefraude, toeslagenfraude, uitkeringsfraude, overtredingen van arbeidswetgeving en daarmee samenhangende misstanden.

Kijkend naar de integrale samenwerking in de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit: wat voegt RIEC-LIEC hieraan toe?

“De grootste winst is dat je met heel verschillende spelers aan tafel bezig bent met dat ene doel. Iedereen zit er positief in en ziet het belang. Met de RIEC-LIEC samenwerking kun je niet elke vorm van criminaliteit weghalen. Maar je kan wel degelijk structuren onderuithalen en grenzen stellen. En dan heb je de specifieke RIEC-taken. De ondermijningsbeelden die gemaakt worden zijn heel waardevol. Maar ook bepaalde casussen, die hebben we hier bijvoorbeeld gehad op het gebied van verloederde recreatieterreinen en vastgoed. Je kunt hiermee een focus aanbrengen in jouw specifieke gebied. Dat werkt goed.”

Wat betekent de in 2022 toegekende structurele versterking voor RIEC-LIEC voor de integrale samenwerking in de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit?

“Dat is echt een gouden kans om het naar een nog hoger professioneel niveau te brengen. En ik voel dat dat ook aan het gebeuren is. In het noorden gaan we nu werken met flexibele teams die gemeenten gaan ondersteunen met uitvoeringswerk waar gemeenten soms niet aan toekomen. Zoals Bibob-beleid maken. Maar ook de handhaving op bijvoorbeeld drugspannen. En in de versterkingsgelden zit ook het structureel maken van incidenteel geld voor medewerkers. Die dreigden we allemaal te verliezen, wat al lang van tevoren onrust geeft. Het heeft een enorme rust en stabiliteit gegeven. En je kan echt bouwen.”

Wat is het belangrijkste dat u zelf heeft geleerd op het gebied van integraal samenwerken?

“Uiteindelijk is elkaar kennen en elkaars motieven goed doorgronden het belangrijkste. Als je je laat meeslepen door de casuïstiek, dan lijkt in de hectiek soms het besef te verdwijnen dat we verschillend zijn, maar hetzelfde doel voor ogen hebben. Dan loopt het vast. Dus je moet elkaar regelmatig zien en even de zaken doornemen. Hoe zien we het, wat willen we doen? Zodat je samen weet: dit is belangrijk en we willen samen dat doel bereiken. Dan kan je heel ver komen.”

Het hele interview met Sybrand Buma over integraal samenwerken is dit najaar in het online RIEC-LIEC magazine [Code Geel](#) te lezen.

2

Versterking van aanpak ondermijnende criminaliteit

Dit hoofdstuk gaat in op de versterking van de aanpak van ondermijnende criminaliteit door het kabinet, RIEC-LIEC-partners en RIEC-LIEC.

2.1 Landelijke versterking van de aanpak 2018-2022

Ondermijnende criminaliteit in Nederland is een groeiend probleem dat zich voortdurend ontwikkelt, zowel in uitingsvormen als in volume en internationale reikwijdte. Het gaat gepaard met een parallele criminele economie en vormt een serieuze bedreiging voor de veiligheid en integriteit van onze Nederlandse samenleving en rechtsstaat. Om die reden maakte het kabinet Rutte III een speerpunt van de versterking van de integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit. Voor de aanpak van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit is inmiddels jaarlijks structureel € 694 mln. beschikbaar. Daarnaast wordt vanaf 2022 ook met incidenteel geld (€ 375 mln. verdeeld over zes jaar) de aanpak versterkt⁶.

2.1.1 Intensivering en versterking aanpak en regionale versterking

Sinds 2018 krijgt RIEC-LIEC jaarlijks middelen voor het versterken van intelligence- en analysecapaciteit. Daarnaast heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), in het kader van de incidentele versterkingsgelden, vanaf 2018 extra middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van versterkingsplannen met focus op de illegale drugsindustrie. En de daarmee gepaard gaande verwevenheid van onder- en bovenwereld en de bijbehorende criminele geldstromen⁷.

Met de extra toegekende structurele gelden die vanaf 2022 beschikbaar kwamen voor de regionale aanpak, zijn in de eerste plaats succesvolle projecten uit de versterkingsprogramma's 2019-2021 doorgezet en breder uitgerold. Daarnaast zijn er nieuwe projecten gestart. Voorbeelden van dergelijke projecten van de regionale versterkingsplannen staan beschreven in hoofdstuk 3 van dit jaarverslag. Op deze manier is er de afgelopen jaren een basis gelegd om de verdere uitbreiding van de

georganiseerde ondermijnende criminaliteit een halt toe te roepen. Daarnaast wordt er vanaf 2022 structureel geïnvesteerd in de versterking van het RIEC-LIEC-bestel⁸. Daarmee is de aandacht verschoven van de tijdelijke aard en impact van de (op projecten gerichte) versterkingsbeweging, naar een meer structurele versterking die zowel lokaal, regionaal, landelijk als internationaal een bredere impact nastreeft.⁹

Met het onderzoek 'Koers bepalen' heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) in de periode 2019-2022 onderzocht hoe deze versterkingsbeweging zich heeft ontwikkeld¹⁰. In dit onderzoek zijn bij een selectie van de versterkingsprojecten de succes- en faalfactoren opgetekend. Algemeen kan worden gezegd dat duidelijk blijkt dat er met veel betrokkenheid en enthousiasme wordt samengewerkt om de aanpak van ondermijning te versterken. De noodzaak hiervoor wordt breed onderkend. De onderzochte versterkingsprojecten hebben de ingezette koers bekrachtigd. Desondanks blijkt het zeer moeilijk om duurzame vormen van samenwerking in de ondermijningsaanpak op te zetten.

Eind 2022 is ook de 'Monitor bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit' uitgebracht waarin de ontwikkelingen sinds 2016 zijn onderzocht¹¹. Hierbij oog hebbend voor aandachtspunten voor de toekomst.

Het onderzoek komt tot de volgende zeven hoofdconclusies:

1. Het bewustzijn van gemeenten van de aanwezigheid van georganiseerde criminaliteit is verder versterkt, maar nog niet organisatiebreed aanwezig.
2. De bestuurlijke en organisatorische verankering is verstevigd, maar de kwaliteit en continuïteit van de lokale organisatie blijft kwetsbaar.

⁸ Zie hiervoor bijlage 1, Tweede Kamer, vergaderjaar 2021-2022, 29 911, nr. 348

⁹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2022-2023, 29 911, nr. 379.

¹⁰ [Koers bepalen. Over de lessen van de versterking aanpak georganiseerde drugscriminaliteit](#). WODC, 2022.

¹¹ [Monitor bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit. De stand van zaken in 2022](#). WODC, 2022

⁶ Tweede Kamer, vergaderjaar 2022-2023, 29 911, nr. 379.

⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 29 911, nr. 212.

3. De samenwerking in RIEC-verband is geprofessionaliseerd en zeer divers.
4. De informatiepositie van gemeenten is de achilleshiel bij de doorontwikkeling van de bestuurlijke aanpak.
5. Er is een kentering te zien in de aanpak van zaakgericht naar preventie.
6. De heroriëntatie op de bestuurlijke aanpak vraagt ook om een heroriëntatie van het strafrecht en het Rijk.
7. Er is een aanscherping nodig van de beleidstheorie achter de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit.

2.1.2 Breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit

Al meer dan 10 jaar werken overheidsorganisaties samen binnen de 10 Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's) om ondermijnende criminaliteit zo effectief mogelijk aan te pakken. De RIEC's betrekken bij de integrale aanpak ook branches, ondernemers en inwoners. Deze integrale samenwerking en informatiedeling is één van de sleutels tot het succesvol en duurzaam verstoren van de criminele industrie en het aanpakken en voorkomen van ondermijning. Het LIEC biedt daarin een platform waar al deze netwerkpartners elkaar kunnen ontmoeten en kunnen samenwerken en waar zij informatie, kennis en ervaring kunnen delen. Op die manier ontstaat er overzicht en krijgt de gezamenlijke aanpak op het gebied van regio-overstijgende fenomenen vorm, dit gebeurt bijvoorbeeld door middel van de Landelijke Fenomeentafels (LFT's). Dit is een gewaardeerde en beproefde werkwijze. Echter, met de recente komst van onder andere het Programma Directoraat-Generaal Ondermijning (DGO), de Nationale Samenwerking tegen Ondermijnende Criminaliteit (NSOC) en het Strategisch Kennis Centrum (SKC) verandert het landschap. Deze nieuwe

toetreders brengen hun eigen dynamiek, opgaven, kwaliteit, kennis, inzichten, verantwoordelijkheden en informatiebehoefte met zich mee. Een uitstekende aanleiding voor de partners binnen de ondermijningsaanpak om de onderlinge samenwerking in de nieuwe constellatie te bezien.

Ook voor het RIEC-LIEC-bestel betekent deze nieuwe werkelijkheid een verandering. Er ontstaan nieuwe samenwerkingsvormen, het deelnemersveld in verschillende gremia verandert en door nieuwe inzichten en analyses kunnen andere keuzes in de aanpak worden gemaakt. Het LIEC stimuleert en faciliteert de samenhang in deze nieuwe samenwerking. Op die manier worden ook de behoeften van de partners in het netwerk geïdentificeerd en versterkt. Daarnaast worden knelpunten en kansen in de samenwerking gesignaleerd met als doel deze samen met de partners weg te nemen of te benutten. Door permanent te anticiperen op veranderingen en ontwikkelingen binnen het landschap van ondermijning, is de vernieuwde integrale aanpak toekomstbestendig.

2.2 Landelijke versterking van de aanpak in 2022 en verder

De versterking van de aanpak na 2022 zal nog nader vorm moeten worden gegeven, maar een aantal elementen zijn al wel bekend. Zo wordt er door de genoemde structurele investeringen in het RIEC-LIEC-bestel in de eerste plaats geïnvesteerd in vaste capaciteit van de RIEC's. Hierdoor kan de beschikbare expertise op het gebied van onder andere privacywetgeving, beleidsadvies, intelligentie en communicatie (afhankelijk van de regionale behoefte) beter worden geborgd. Ook wordt – deels structureel en deels incidenteel – extra geïnvesteerd in de verdere ontwikkeling van de informatievoorziening van de partners. Op deze manier wordt, binnen de kaders voor informatiebeveiliging en privacy, de informatie-uitwisseling en effectieve samenwerking tussen partners op een toekomstbestendige wijze gefaciliteerd. Hierbij wordt ook aangesloten op maatschappelijke ontwikkelingen op dit gebied die hun weerslag hebben op dit lastige en belangrijke onderwerp. Meer specifiek is voor informatiedeling in 2022 ook aandacht geweest door de uitvoering van de motie Michon-Derkzen c.s.¹² die oproep om knelpunten rond informatiedeling in de ondermijningsaanpak in beeld te brengen. Hiervoor is o.a. door het LIEC samen met de RIEC's en partners vanuit het bestel een eerste inventarisatie gemaakt.

¹² Motie Michon-Derkzen c.s. Bestrijding georganiseerde criminaliteit. Tweede Kamer, vergaderjaar 2021-2022, 29 911, nr. 365.

Verder zal ook de ingezette doorontwikkeling van het LIEC worden versterkt. Zo wordt er de komende jaren voorzien in voldoende capaciteit voor de reguliere ondersteunende taken die qua volume toenemen, zoals advisering op het terrein van beleid en juridische vraagstukken (privacy), informatievoorziening en communicatie. Daarnaast wordt er ook verder ingezet op versterking en uitvoering van de kennis- en expertisefunctie, zoals via de Landelijke Fenomeentafels (LFT's), borging en doorontwikkeling van de Organized Crime Field Labs (OCFL) en het Kennisplatform Ondernijning (KPO). In hoofdstuk 3 worden een aantal van deze onderdelen verder toegelicht.

3

Activiteiten en resultaten

RIEC-LIEC werkt op drie typen thema's, te weten:

- landelijk spelende thema's;
- focusgebieden die per regio kunnen verschillen;
- portefeuilles op thema's waarvan de RIEC-LIEC-hoofden hebben bepaald dat zij deze gezamenlijk willen doorontwikkelen.

Dit jaarverslag focust met name op de gezamenlijke doorontwikkeling in de RIEC-LIEC-portefeuilles, (paragraaf 3.4). Deze portefeuilles zijn vooral gericht op een kwaliteitsverbetering van het RIEC-LIEC-bestel (waaronder ook meer uniformering in aanpak en uitvoering) en het samenbrengen en versterken van de expertisefunctie op deze onderwerpen. Dit gebeurt samen met de partners waar mogelijk.

De reguliere werkzaamheden van RIEC-LIEC ten behoeve van de aanpak van de georganiseerde criminaliteit zijn gericht op de volgende thema's:

- mensenhandel en –smokkel;
- georganiseerde hennepcultuur;
- fraude en misbruik binnen de vastgoedsector;
- witwassen en daaraan gerelateerde vormen van financieel-economische criminaliteit;
- andere per regionale stuurgroep RIEC te bepalen verschijningsvormen van georganiseerde criminaliteit. Dit zijn de regionale handhavingssnelwegen.

Een intensievere en versterkte integrale aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit vraagt om het stellen van de juiste prioriteiten binnen deze thema's en het maken van de juiste keuzes. Dat kan alleen op basis van voldoende relevante informatie. Daarbij is een compleet en actueel beeld van het probleem onmisbaar. De regionale, landelijke en internationale instrumenten die RIEC-LIEC tot zijn beschikking heeft, geven de samenwerkende partners zicht op en inzicht in de problematiek, trends en fenomenen. Dit stelt de samenwerkende partners in staat goed te kunnen prioriteren en gericht, proactief en preventief op te treden als één overheid. In paragraaf 3.1 t/m 3.3 staan de reguliere regionale, landelijke en internationale instrumenten en resultaten opgenomen. Omdat de georganiseerde misdaad zich permanent blijft doorontwikkelen, wordt dit

ook gevraagd van de integrale aanpak. In paragraaf 3.4 staat op welke wijze RIEC-LIEC werkt aan het verder versterken en doorontwikkelen van de aanpak.

3.1 Regionale instrumenten en resultaten

De belangrijkste reguliere werkzaamheden en resultaten van het RIEC staan hieronder beschreven. Aan het einde van deze paragraaf treft u twee tabellen met de cijfermatige resultaten over 2022 aan. Voor meer informatie over de regionale resultaten kunt u de regionale jaarverslagen van de RIEC's raadplegen.

3.1.1 Reguliere instrumenten

Casusoverleg

De samenwerkende partners binnen de RIEC's voeren casusoverleggen voor het bepalen en uitvoeren van gezamenlijke strategieën voor de uitoefening van hun wettelijke taken en de inzet van hun wettelijke bevoegdheden. De aanleiding voor het voeren van een casusoverleg kan zijn gelegen in een signaal dat door één of meer deelnemers wordt ingebracht in het RIEC, in opschaling vanuit de activiteiten van het aanwijzen en analyseren van handhavingssnelwegen of in het verrichten van een gebieds- of thematische scan. Het casusoverleg gebeurt met ondersteuning van het RIEC-bureau, in de vorm van een informatieoverleg waaraan betrokken partners deelnemen of in de vorm van een thematische werkgroep. Het casusoverleg resulteert in een interventie-advies. Dit advies wordt gebruikt om te bepalen of interventie noodzakelijk is. Daarnaast wordt bepaald of interventie in afstemming tussen bepaalde deelnemers moet gebeuren, welke deelnemers betrokken moeten zijn, welke deelnemer verantwoordelijk is voor de te verrichten interventie of interventies en tot slot wie de coördinatie daarvan op zich neemt.

Bibob-ondersteuning

Het RIEC ondersteunt het bestuur bij de toepassing van de Wet Bibob. Dit gebeurt op verschillende manieren en is onder andere afhankelijk van de behoefte van de betreffende gemeente. De RIEC's ondersteunen bestuursorganen door:

- Beleidsadvisering: de RIEC's delen hun expertise met het bestuur en geven desgevraagd advies, bijvoorbeeld over het formuleren van het Bibob-beleid of de toepassing van de Wet Bibob. Bij beleidsadvisering worden geen persoonsgegevens uitgewisseld.
- Informatie-uitvraag: het RIEC adviseert het bestuursorgaan bij het uitvragen of opvragen van informatie bij andere convenantpartners die het bestuursorgaan nodig heeft in zijn Bibob-onderzoek.
- Ondersteuning Bibob-proces: het RIEC biedt desgevraagd ondersteuning bij de uitvoering van het Bibob-onderzoek of de Bibob-toets van het bestuursorgaan.
- Signaalfunctie: naar aanleiding van de door het RIEC verkregen informatie uit een integrale casusanalyse adviseert het RIEC een bestuursorgaan over de toepassing van de Wet Bibob ter zake van een eerder verstrekte vergunning.

Om de samenwerking tussen partners te vergroten en relevante ontwikkelingen en knelpunten te bespreken, organiseert het LIEC diverse afstemmingsmomenten tussen het Landelijk Bureau Bibob, de RIEC's en relevante convenantpartners wanneer de agendapunten hier aanleiding toe geven. Verder is het LIEC in afstemming met de RIEC's nauw betrokken bij wetgevingstrajecten. Het LIEC bewaakt in dit kader de uitvoerbaarheid van nieuwe regelgeving en attendeert de wetgever indien nodig op gesignaleerde knelpunten. Meer informatie over de juridische ondersteuning van het LIEC vindt u in paragraaf 3.2.

Ondermijningsbeelden en (fenomeen)onderzoeken

De RIEC's stellen regelmatig nieuwe ondermijningsbeelden en verdiepende (fenomeen)onderzoeken op. De beelden en onderzoeken zijn opgebouwd uit informatie, kennis en expertise van de RIEC-partners. Ze geven de samenwerkende overheidspartners op lokaal niveau zicht op en inzicht in diverse vormen van ondermijnende criminaliteit, dragen bij aan de bewustwording van georganiseerde criminaliteit en maken het mogelijk om de aanpak beter te richten, gericht vervolgonderzoek te doen en concrete interventies uit te voeren. Een ondermijningsbeeld of (fenomeen) onderzoek kan ook de aanleiding zijn voor het starten van een RIEC-casus. In 2022 zijn, naast onderzoeken naar specifieke geografische gebieden zoals havens, bedrijventerreinen en luchthavens, verdiepende (fenomeen) onderzoeken gedaan naar onder andere jeugdige ondermijners/jonge aanwas, synthetische drugs en risico's op ondermijning in specifieke branches, zoals de juweliers- en de kozijnenbranche.

Gebiedsgebonden aanpak en aanpakken vrijplaatsen

Een deel van de ondermijnende criminele activiteiten is gebiedsgebonden. RIEC's focussen zich daarom veelal op specifieke locaties of sleutelplaatsen. Dat zijn gebieden of knooppunten die kwetsbaar zijn voor criminaliteit, zoals sommige winkelstraten. Daarnaast ligt de focus op gebieden die kenmerken van vrijplaatsen vertonen zoals haven- en winkelgebieden, bedrijventerreinen, woonwagencentra en vakantieparken. In het kader van de aanpak van vrijplaatsen droeg een aantal RIEC's en het LIEC onder meer bij aan de uitvoering van de nieuwe nationale Actie-agenda vakantieparken 2021-2022. De Actie-agenda is een samenwerking van gemeenten, provincies, maatschappelijke organisaties en het Rijk. De Actie-agenda kijkt naar kansen die deze parken bieden voor bijvoorbeeld de regionale

economie en het functioneren van de woningmarkt, maar pakt ook eventuele uitwassen en problematiek van de vakantieparken aan.

Een gebiedsgebonden aanpak wordt gestart op basis van een handhavingknpunt. Een handhavingknpunt is een door een regionale stuurgroep RIEC aangewezen persoon, groep van personen, gebied of branche, waarover bij de deelnemers van het RIEC dusdanige aanwijzingen zijn dat de geldende wet- en regelgeving structureel niet wordt nageleefd, wat duidt op verschijningsvormen van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Deze aanwijzing maakt het partners mogelijk om onder het RIEC-LIEC-convenant integraal samen te werken en informatie te delen. Handhavingknpunten kunnen vanwege de regionale verscheidenheid per

RIEC verschillend zijn. Dit in tegenstelling tot de landelijke thema's die aan het begin van dit hoofdstuk benoemd zijn. Deze zijn voor elk RIEC gelijk.

Ook in 2022 zijn op basis van signalen die kunnen duiden op ondermijning nieuwe gebieden als handhavingssknelpunt aangewezen. Een voorbeeld hiervan is de bloemenveiling (RIEC Amsterdam-Amstelland en RIEC Den Haag).

3.1.2 Afpakken en ongebruikelijk bezit

Door het afpakken van crimineel verkregen vermogen en de aanpak gericht op ongebruikelijk en onverklaarbaar bezit wordt voorkomen dat criminele winsten - bijvoorbeeld via witwassen - hun weg vinden naar de bovenwereld. Het afpakken kan zowel strafrechtelijk (transactie, ontneming, geldboete, verbeurdverklaring, schadevergoedingsmaatregel), fiscaalrechtelijk (opleggen en innen van belastingaanslagen en boetes) als bestuursrechtelijk (stopzetten en terugvorderen van uitkeringen, toeslagen en subsidies, intrekken van vergunningen en terugvorderen van openstaande vorderingen). Deze aanpak raakt (individuele) criminelen in de portemonnee en doorbreekt de ogenschijnlijke onaantastbaarheid.

Met de regionale versterkingsgelden en specifiek door het ministerie van JenV geormerkte incidentele afpakgelden, zijn in 2019 in de regio's projecten gestart voor het strafrechtelijk, fiscaal en bestuurlijk 'afpakken' van crimineel vermogen. De ervaringen die binnen de RIEC's hiermee zijn opgedaan worden geborgd binnen de organisaties van de betreffende partners binnen deze samenwerkingen. Afgelopen jaren werd gewerkt met afpakteams, zijn intelligence tools ontwikkeld om witwasconstructies bloot te leggen, integrale platformen ('afpakpleinen') ingericht waar structureel wordt samengewerkt en is de aanwezige kennis over afpakken vergroot. Ook hebben de RIEC's geïnvesteerd in het aanjagen van bestuurlijk afpakken door gemeenten en provincie. Dit deden zij bijvoorbeeld door het in kaart brengen van de omvang van openstaande vorderingen of door het instellen van een pilot met als doel het daadkrachtiger innen van openstaande vorderingen op ondermijnende debiteuren. In tabel 2 hieronder worden de resultaten hiervan per RIEC weergegeven.

3.1.3 Cijfermatige resultaten

Vanaf 2018 rapporteren de RIEC's de cijfermatige resultaten aan de hand van de stappen in het werkproces van de integrale casusbehandeling. Dat maakt dat de cijfermatige verantwoording leesbaarder is en meer inzicht in de resultaten geeft. De RIEC-bureaus hanteren verschillende methodieken om te komen tot de cijfers en/of gebruiken vooralsnog verschillende systemen voor de registratie van cijfermatige resultaten. Daarom vooraf de opmerking dat een een-op-een vergelijking tussen de aantallen en cijfers tussen de RIEC's onderling en met andere jaren lastig te maken is. Alleen al

omdat de inzet van de partners binnen de RIEC's zich niet beperkt tot de RIEC-casussen, kunnen de beschikbare cijfers ook maar een deel van de resultaten laten zien. Het tekstuele jaarverslag van de RIEC's geeft wat dat betreft een completer beeld. De aantallen en cijfers en de totalen per rubriek beogen een indicatie van de resultaten te zijn. De gerapporteerde aantallen en bedragen zijn door de regionale stuurgroepen goedgekeurd.

De vernieuwing van de informatievoorziening van het RIEC-LIEC-bestel beoogt mede om een eenduidiger registratie van de cijfermatige resultaten mogelijk te maken. Zie daarvoor paragraaf 3.4.4 onder Portefeuille vernieuwing informatievoorziening. Omdat de cijfermatige resultaten dus geen volledig beeld geven, worden deze toegelicht met voorbeelden die achter deze cijfers schuilgaan. Zo kan bijvoorbeeld een casus tot meerdere interventies leiden of kan er juist besloten worden dat er geen interventies noodzakelijk zijn. Hierdoor is het niet mogelijk om een groot aantal casussen of interventieadviezen gelijk te stellen aan veel concrete resultaten. Ter illustratie van de concrete resultaten die een RIEC-casus kan opleveren enkele voorbeelden uit 2022:

- Naar aanleiding van een RIEC-casus werd begin 2022 met meerdere RIEC-partners een grote integrale controle uitgevoerd van woningen en horecaondernemingen. Er werden verschillende misstanden aangetroffen zoals vormen van arbeidsuitbuiting, woonfraude en illegale prostitutie. Partners hebben boetes en naheffingsaanslagen opgelegd en tijdens hercontroles is nagegaan of de eigenaar zich nu aan de wet houdt.
- In een casus op het gebied van zorgfraude viel op dat een bedrijf zeer lage personeelskosten had tegenover exorbitante winsten. Een zorgaanbieder is vooral actief om zichzelf te verrijken, terwijl de zorg aan kwetsbare personen zeer ondermaats blijkt te zijn. Zo incasseerde het bedrijf corona steungelden, zonder dat er sprake was van omzetverlies. Het netwerk rondom deze aanbieder is bekend in de drugsproductie. Er worden contante stortingen en opnames gedaan, met ook andere opvallende transacties. Opgemerkt wordt dat er sprake is van gefingeerde dienstverbanden. Gezamenlijk onderzoek leidt ertoe dat de inhuur door de gemeenten wordt opgezegd en cliënten worden overgeplaatst naar andere zorgaanbieders. Er wordt voor ruim een miljoen euro aan aanslagen opgelegd door de Belastingdienst. De gemeenten vorderen onterecht verkregen zorggeld terug. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd start een onderzoek en stelt de aanbieder onder verscherpt toezicht. Uiteindelijk staakt het zorgbureau haar activiteiten.
- In een regio kwamen negen signalen over OMG's binnen. Deze signalen hadden betrekking op acht verschillende clubs en werden ingediend door zeven verschillende regiogemeenten. Bij vijf van de acht signalen was sprake van een samenkomstlocatie of clubhuis. Op drie van deze

locaties is geïntervenieerd door de desbetreffende gemeente. De andere twee samenkomstlocaties zijn succesvol beëindigd na de inzet van onder meer het bestuurlijk instrumentarium.

In de tabellen hieronder vindt u een overzicht van het aantal casussen en Bibob-adviezen voor 2022.

Tabel 1: Operationele resultaten RIEC's

	RIEC Amsterdam-Amstelland	RIEC Den Haag	RIEC Limburg	RIEC Midden-Nederland	RIEC Noord-Holland	RIEC Noord-Nederland	Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland	RIEC Oost-Nederland	RIEC Rotterdam	Totaal
1 Totaal opgeleverde ondermijningsbeelden	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
2 Totaal aantal behandelde RIEC-casussen	97	68	57	103	168	53	243	450	84	1323
a Voortgekomen uit ondermijningsbeelden	0	0		0	0	5	0	0	0	5
b Ingebracht door gemeenten	20	28	40	38	36	29	67	266	24	548
c Ingebracht door OM	5	2	0	0	1	4	3	2	1	18
d Ingebracht door politie	55	29	10	61	79	15	141	71	47	508
e Ingebracht door Belastingdienst	7	3	2	3	7	8	13	3	4	50
f Ingebracht door overige partners	10	6	5	1	5	3	19	4	8	61
3 Aantal maal dat een thema speelde in een RIEC-casus										
a Mensenhandel en/of smokkel	12	10	10	13	12	12	11	22	4	106
b Georganiseerde hennepsteelt/drugs	8	25	23	41	55	13	83	179	14	441
c Witwassen	28	34	38	63	77	35	56	138	17	486
d Vastgoed	5	21	15	7	0	14	*	7	10	79
e OMG's	1	3	1	0	*	2	16	8	1	32
f Regionale thema's	40	34	10	57	41	36	77	134	1	430
4 Totaal aantal interventieadviezen n.a.v. RIEC-casussen	gg*	302	*	162	502	133	gg*	gg*	gg*	1099
a I. Bestuurlijk	gg*	115	43	37	143	52			24	414
II. Bibob	nvt*	122	nvt*	57	2	108	87	246	gg*	622
b Strafrechtelijk	gg*	32	20	23	74	27			5	181
c Fiscaal	gg*	33	45	20	110	20			11	239
d Overige adviezen	gg*	0	16	25	97	34			2	174

* gg: geen gegevens, nvt: niet van toepassing.

Toelichting tabel 1: Operationele resultaten RIEC's

ad 1	Binnen RIEC Rotterdam wordt gebouwd aan dynamische ondermijningsbeelden. Zoals de naam al doet vermoeden, gaat het hier om dynamische, groeiende beelden die leiden tot tussenproducten en niet tot één eindproduct. Uit deze doorlopende beelden ontstaan weer beelden op sub-thema's.	ad 3 c	Voor RIEC Midden-Nederland en RIEC Limburg geldt dat het aantal ziet op witwassen en financiële malversaties.
ad 1	In een aantal RIEC's zijn eerder ondermijningsbeelden opgeleverd voor alle gemeenten, deze RIEC's geven daarom het aantal 0 aan.	ad 3 d	Binnen Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland is vastgoed geen losstaand thema; het wordt daarom niet apart geregistreerd.
ad 1 F	Onder Overige partners heeft RIEC Rotterdam ook de casussen gerekend wanneer deze voortkwamen uit een handhavingsknelpunt. Vaak is dan één van de betrokken partners de inbrenger, maar doet hij dit namens een integrale werkgroep waaraan meerdere partners deelnemen.	ad 3 e	Het RIEC Noord-Holland registreert casuïstiek per RIEC-thema. OMG's is geen RIEC-thema, maar een handhavingsknelpunt. Daarom wordt casuïstiek over OMG's geregistreerd onder 3f.
ad 2	Hier staat het totaal aantal casussen dat, conform het werkproces 'Integrale casusaanpak' in het verslagjaar behandeld zijn. Een casus kan daardoor in meerdere jaren worden geteld. Bij RIEC Limburg omvat dit totale aantal zowel casus- als fenomeenverzoeken. Bij RIEC Oost-Nederland is het totaal aantal behandelde casussen hoger dan de optelsom van de ingediende signalen per partner in 2022. Dit komt omdat in het totaal ook casussen zijn meegenomen die al langer dan alleen in 2022 lopen.	ad 3 f	Voor RIEC Noord-Holland geldt dat hieronder regionale thema's, overige thema's en casuïstiek die voortvloeit uit handhavingsknelpunten worden geregistreerd.
ad 2 a	Niet in alle regio's kan (volledig) geregistreerd worden hoeveel casussen voortvloeien uit ondermijningsbeelden; derhalve is het daar niet opgenomen.	ad 4	Hier staat het totaal aan interventieadviezen dat de RIEC's in het verslagjaar hebben afgegeven. Dit kunnen ook adviezen zijn n.a.v. RIEC-casussen van voorgaande jaren en er kunnen meerdere adviezen volgen uit een casus. Het aantal onder 4 hoeft daarom niet overeen te komen met dat onder 2. Niet in alle regio's kan het totaal aan interventieadviezen (volledig) geregistreerd worden; derhalve is het daar niet opgenomen.
ad 2 a -f	Casussen kunnen door meerdere partners ingebracht zijn. Het totaal aantal van 2 onder a-f hoeft niet te corresponderen met het aantal onder 2.	ad 4 a-d	Hier staat welke soorten interventies zijn geadviseerd. Het totaal aantal hiervan hoeft niet te corresponderen met het aantal onder 4, omdat er meerdere soorten interventies in een afgegeven interventieadvies kunnen worden geadviseerd. Bij RIEC Oost-Nederland zijn diverse interventieadviezen gegeven op verschillend detailniveau (van dossiercontrole en advies tot pandsluiting tot projectvoorstellen en witwasonderzoeken). Hierdoor is vergelijk tussen de verschillende adviezen niet representatief en zijn cijfers derhalve niet opgenomen.
ad 3	In een casus kunnen meerdere thema's hebben gespeeld. Het totaal aantal van 3 onder a-f hoeft niet te corresponderen met het aantal onder 3.		Binnen Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland worden de aantallen van interventieadviezen niet meer bijgehouden, omdat de scheiding tussen informatiefase en uitvoeringsfase niet meer zwart-wit is.
ad 3 b	Sommige RIEC's registreren hennep apart, andere RIEC's registreren drugs als verzamelbegrip (dus inclusief hennep).		

Het totaal aantal bij RIEC Limburg betreft integrale rapportages en interventieadviezen vanaf invoering Integraal Intelligence Overleg medio maart 2021. Afzonderlijke thema's worden niet apart geregistreerd. Bij RIEC Limburg zijn onder het kopje 'Overige adviezen' de integrale adviezen meegenomen.

ad 4 a II Hier staat het aantal interventieadviezen met de strekking dat de Wet Bibob kan worden ingezet en het aantal adviezen dat in het kader van de uitvoering van de Wet Bibob door het RIEC in het verslagjaar is afgegeven aan bestuursorganen. Ondersteuning van gemeenten in de uitvoering van de Wet Bibob is een specifieke RIEC-taak. Bibob-adviezen worden in Limburg niet apart geregistreerd maar zijn onderdeel van bestuurlijk advies (4.a.I). Het RIEC Amsterdam Amstelland vervult geen adviserende expertrol op het gebied van (opgeschaalde) Bibob (-dossiers). Voor RIEC Rotterdam zijn er in 2022 geen interventieadviezen inhoudende dat de Wet Bibob kan worden toegepast geregistreerd.

Tabel 2: Totaalbedrag integraal afgepakte gelden

	1. Integraal opgelegd	2. Geïnd en/of verrekend	3. Aanslagen waar geheel/gedeeltelijk beslag voor is gelegd
RIEC Amsterdam-Amstelland	*	€ 451.000,00	€ 299.000,00
RIEC Den Haag	€ 4.086.067,00	€ 216.000,00	€ 3.870.067,00
RIEC Limburg	*	€ 99.621,00	
RIEC Midden-Nederland		€ 64.000,00	€ 417.000,00
RIEC Noord-Holland	€ 4.380.362,00	€ 1.230.953,00	€ 616.980,00
RIEC Noord-Nederland	€ 1.647.000,00	€ 525.000,00	€ 1.092.000,00
Taskforce-RIEC Brabant- Zeeland	*	€ 3.021.000,00	€ 25.509.000,00
RIEC Oost-Nederland	*	€ 4.742.000,00	€ 4.134.000,00
RIEC Rotterdam	€ 4.237.116,50	€ 3.057.245,00	
Totaal	€ 14.350.545,50	€ 13.406.819,00	€ 35.938.047,00

Toelichting tabel 2: Totaalbedrag integraal afgepakte gelden

ad 1-3 Bij RIEC Limburg zijn de werkelijke afpakbedragen vele malen hoger. Echter is dit niet in deze cijfers terug te zien, omdat zij niet altijd de informatie ontvangen van de partners.

ad 1 Dit betreft het totaalbedrag van alle fiscale, strafrechtelijke en bestuurlijke maatregelen die in RIEC-verband zijn opgelegd in het verslagjaar (opgelegde aanslagen, ontnemingsmaatregelen, bestuurlijke boetes etc.).

Het bedrag bij RIEC Rotterdam bestaat voor het grootste deel uit gelden die door het Integraal Afpakteam ConfisQ geregistreerd zijn en waarop door het OM beslag is gelegd. In 2022 is door ConfisQ voor een bedrag van €4.237.116,50 beslag gelegd. Beslag wordt incasso zodra dat beslag/vermogen is opgenomen in een (onherroepelijke) rechterlijke uitspraak of wanneer er afstand is gedaan van crimineel geld/vermogen middels een transactie(overeenkomst) of strafbeschikking. Door ConfisQ is in 2022 €3.057.245 geïncasseerd. Dit bedrag is in deze tabel niet meegerekend, omdat daarbij deels sprake is van overlap met het geregistreerde beslag. In kolom 2 en 3 zijn de bedragen zoals gerapporteerd door de Belastingdienst vermeld. Deze bedragen zijn in kolom 1 bij het door ConfisQ geregistreerde beslag opgeteld.

Niet in alle regio's kan dit bedrag (volledig) geregistreerd worden; derhalve is het daar niet opgenomen. De bedragen voor alle regio's zijn overigens wel meegenomen in de landelijke cijfers van de Belastingdienst/directie MKB. Door verschillen in regionale registratie is het niet mogelijk de cijfers in deze tabel één op één te vergelijken met de landelijke cijfers van de Belastingdienst/directie MKB.

In RIEC Noord-Nederland geldt voor bestuurlijke maatregelen dat alleen het totale bedrag bekend is. Bestuurlijke maatregelen zijn in kolom 2 en 3 niet meegenomen.

ad 2 Dit betreft bedragen die de Belastingdienst/directie MKB naar aanleiding van de opgelegde aanslagen heeft ontvangen via betalingen en/of verrekeningen. Door uit te gaan van de daadwerkelijk geïnde en/of verrekende bedragen wordt een zo zuiver mogelijk beeld gegeven van de resultaten van de fiscale interventies in het kader van de LIEC/RIEC-samenwerking.

Niet in alle regio's kan dit (volledig) geregistreerd worden; derhalve is het daar niet opgenomen. De bedragen voor alle regio's zijn overigens wel meegenomen in de landelijke cijfers van de Belastingdienst/directie MKB. Door verschillen in regionale registratie is het niet mogelijk de cijfers in deze tabel één op één te vergelijken met de landelijke cijfers van de Belastingdienst/directie MKB.

ad 3 De Belastingdienst/directie MKB communiceert in een aantal regio's de aanslagen waarvoor beslag is gelegd, zoals opgenomen onder 3. Het beslag dient tot extra zekerheid en kan gezien worden als potentieel inbare bedragen. Zodra het beslag wordt uitgewonnen zijn de betaalde en/of verrekenende bedragen terug te vinden onder de geïnde bedragen.

Niet in alle regio's kan dit bedrag (volledig) geregistreerd worden; derhalve is het daar niet opgenomen. De bedragen voor alle regio's zijn overigens wel meegenomen in de landelijke cijfers van de Belastingdienst/directie MKB. Door verschillen in regionale registratie is het niet mogelijk de cijfers in deze tabel één op één te vergelijken met de landelijke cijfers van de Belastingdienst/directie MKB.

ad 2 + 3 Een aantal regionale kantoren van de Belastingdienst/directie MKB voeren werkzaamheden uit voor verschillende RIEC's. Als gevolg van deze uitsplitsing over de RIEC's verschillen een aantal van de registraties in tabel 2 met die van de landelijke cijfers van de Belastingdienst/directie MKB.

3.2 Landelijke instrumenten en resultaten

In deze paragraaf staan enkele belangrijke resultaten van de landelijke instrumenten beschreven.

3.2.1 Landelijk loket Bestuurlijke Signalen

Bij het LIEC is het landelijk loket Bestuurlijke Signalen ingericht. Alle publieke instanties die betrokken zijn bij de aanpak van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit kunnen een bestuurlijk signaal indienen. Met een bestuurlijk signaal vragen de indieners aandacht bij de verantwoordelijke bewindspersonen voor structurele knelpunten, kwetsbaarheden en omissies in onder meer beleid of regelgeving, waardoor gelegenheid wordt geboden tot het plegen van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit. Indien mogelijk geven zij de betrokken bewindspersonen ook aanbevelingen mee voor het oplossen van de knelpunten en kwetsbaarheden. Het LIEC geeft de indieners bij het opstellen en indienen van een bestuurlijk signaal procesmatige begeleiding. Als het onderwerp van het signaal aansluit bij een van de RIEC-thema's, kan een RIEC inhoudelijk bijdragen. Het LIEC biedt vervolgens de signalen aan de bewindspersonen van betrokken departementen aan.

In 2022 zijn via het LIEC twee bestuurlijke signalen bij de verantwoordelijke ministeries ingediend. Het eerste is begin mei ingediend en ziet op gegevensuitwisseling met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). De indieners zijn nog in afwachting van de reactie van de betrokken ministers.

Het tweede is medio mei ingediend en gaat over misbruik van de Nederlandse visum- en asielpedure door personen met de Iraanse nationaliteit. Begin december is hierop de reactie van de minister van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid ontvangen. Bovendien is eind juni de reactie ontvangen op een bestuurlijk signaal over de behoefte aan een (landelijk) register voor (technische) voertuiggegevens zoals e-SIM en/of IMEI-gegevens, dat eind december 2021 was ingediend bij de minister van Justitie en Veiligheid, de minister van Economische Zaken en de minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Bestuurlijk signaal 'Misbruik van de Nederlandse visum- en asielprocedure door personen met de Iraanse nationaliteit'

Het bestuurlijk signaal 'Misbruik van de Nederlandse visum- en asielprocedure door personen met de Iraanse nationaliteit' is door het Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel (EMM) ingediend bij de minister van Buitenlandse Zaken en bij de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid. De aanleiding voor het indienen van het bestuurlijk signaal was de signalering door het EMM van een sterke toename in 2018 van het aantal asielaanvragen van Iraniërs in Nederland. Een groot deel van deze asielzoekers is op basis van een door Nederland afgegeven kort verblijf visum (hierna: kvv) Nederland ingereisd. Het vermoeden van het EMM is dat het kvv, wanneer de visumhouders eenmaal in Nederland zijn, in bepaalde gevallen wordt misbruikt voor het aanvragen van een asielvergunning gericht op permanent verblijf. Uit onderzoek van het EMM is gebleken dat sprake is van georganiseerde mensensmokkel van structurele aard: personen met de Iraanse nationaliteit worden door zakelijke dienstverleners tegen betaling geïnstrueerd hoe zij een onjuiste voorstelling van zaken kunnen geven om de visum- en asielprocedure in Nederland te misbruiken.

Het EMM heeft geconstateerd dat door de direct betrokken overheidsorganisaties, binnen hun beperkte interventiemogelijkheden, al diverse maatregelen genomen zijn om het geconstateerde misbruik te voorkomen dan wel te bestrijden. Door deze maatregelen en de reisbeperkingen als gevolg van COVID-19 is het aantal asielaanvragen van Iraniërs dat voorafgegaan is door een door Nederland afgegeven kvv sinds 2019 aanzienlijk gedaald, aldus het EMM. Het EMM stelt echter dat het percentage Iraanse asielzoekers dat Nederland met een kvv is ingereisd nog steeds relatief hoog is, omdat ook wordt ingereisd met kvv's die niet door Nederland maar andere Schengenlanden zijn afgegeven. Bovendien ziet de IND recent personen met andere dan de Iraanse nationaliteit met een kvv Nederland inreizen en hier asiel aanvragen.

Met het bestuurlijk signaal verzoekt het EMM de minister van Buitenlandse Zaken (BZ) en de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid om twee aanbevelingen door te voeren. Allereerst om misbruik van de Nederlandse visum- en asielprocedure in den brede, ook door andere nationaliteiten, zoveel mogelijk te voorkomen, is er behoefte aan het intensiveren van informatie-uitwisseling tussen BZ en de IND. Structurelere, op wekelijkse basis, uitwisseling van asieldata, in overeenstemming met de privacywetgeving AVG, maakt

het mogelijk trends vroegtijdig te onderkennen en onderzoek naar eventueel misbruik te doen. Zodat er zo snel mogelijk maatregelen genomen kunnen worden om misbruik zo veel mogelijk te voorkomen of te bestrijden, aldus het EMM. Ten tweede, waar misbruik van de Nederlandse visum- en asielprocedure reeds wordt bestreden, door de facilitators die zich schuldig maken aan mensensmokkel waar mogelijk te vervolgen, wordt aanbevolen om ook actief ruimte te zoeken binnen bestaande wettelijke kaders voor de vervolging van asielzoekers die zich schuldig maken aan frauduleuze handelingen. In zijn reactie op het signaal geeft de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, mede namens de minister van Buitenlandse zaken, onder meer aan dat ze de ontwikkeling van het relatief hoge percentage Iraanse asielzoekers dat Nederland met een kort verblijf visum (kvv) inreist, inclusief de asielaanvragen op basis van kvv die door andere Schengenlanden zijn afgegeven, zullen aankaarten in relevante Brusselse overleggen waarbij vertegenwoordigers van alle Schengenlanden aansluiten. De aantallen personen die een andere dan de Iraanse nationaliteit hebben, zoals de door het EMM meer specifiek benoemde Egyptische en Oegandese nationaliteit, die met een door Nederland afgegeven kvv Nederland inreizen en hier vervolgens asielaanvragen zijn, op basis van de data waarover het ministerie van Buitenlandse Zaken op dit moment beschikt, niet opmerkelijk en er zijn daarbij geen opvallende of afwijkende ontwikkelingen te zien.

Verder geeft de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, mede namens de minister van Buitenlandse zaken, aan dat de eerste aanbeveling van het EMM om de informatie-uitwisseling tussen BZ en de IND te intensiveren wordt onderschreven door de IND en BZ en dat zij stellen dat de privacywetgeving hierbij moet zijn geborgd. Om het gezamenlijke belang te adresseren heeft de IND ook een aantal maatregelen voorgesteld, aldus de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, mede namens de minister van Buitenlandse zaken.

De tweede aanbeveling van het EMM om de bestaande wettelijke kaders verder te verkennen om ook asielzoekers die zich schuldig maken aan frauduleuze handelingen strafrechtelijk te vervolgen, wordt op dit moment niet opportuun bevonden. Bovendien bestaat al de mogelijkheid om een asielvergunning te weigeren of in te trekken indien de vreemdeling onjuiste gegevens heeft verstrekt dan wel gegevens heeft achtergehouden.

3.2.2 Landelijke aanpak fenomenen

Het LIEC faciliteert de landelijke aanpak van fenomenen via Landelijke Fenomeentafels (LFT's). Dit is een samenwerkingsvoorziening naar initiatief van het brede offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit (BOTOC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. LFT's richten zich op het versterken van de aanpak van regio-overstijgende fenomenen van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Deze versterking ziet toe op het duurzaam tegengaan van het misbruik van legale structuren met het doel om bij te dragen aan een weerbare maatschappij. Binnen de LFT werken zowel publieke als private partijen integraal samen aan drie resultaten:

- Het vergroten van kennis en expertise over de ondermijningsaanpak.
- Het signaleren en adresseren van knelpunten in de aanpak.
- Het creëren van nieuwe handelingsperspectieven tegen de ondermijnende criminaliteit.

De LFT's zijn in 2021 officieel van start gegaan. In 2022 waren de LFT Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's) en LFT Ondernijning in de vastgoedketen operationeel. In 2021 is ook gestart met de verkenning rond de mogelijkheden tot oprichting van een LFT Transport en logistiek. Ontwikkelingen in 2022 hebben ertoe geleid dat er op dit thema voor een verdiepend onderzoek naar de meerwaarde gekozen is.

Ontwikkelingen en resultaten Landelijke Fenomeentafels LFT Ondernijning in de vastgoedketen

In de LFT Ondernijning in de vastgoedketen worden de publieke- en private krachten gebundeld. Dit zorgt ervoor dat de overheid en de vastgoedsector weerbaarder worden tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Voor dit thema geldt dat structurele aandacht en samenwerking nodig is om tot de gewenste veranderingen te komen. Daarom werkt het LIEC-LFT met partners aan acties die helpen om misbruik van het vastgoed door de georganiseerde misdaad te voorkomen en terug te dringen.

In het voorjaar van 2022 is onder coördinatie van het LIEC de opdracht van deze LFT geformuleerd en door het Landelijk Strategisch Overleg (LSO) bekrachtigd. Er is vervolgens een start gemaakt met de uitvoering van verschillende acties die een langdurigere inzet vragen, zoals knelpunten in wet- en regelgeving, rond gegevensdeling en bepaalde gelegeheidsstructuren. Maar ook zijn concrete handelingsperspectieven ontwikkeld en verspreid zodat de ondermijningsaanpak wordt versterkt. Zo is een artikel geschreven om gemeenten alert te maken op de eerste signalen van ondermijningsrisico's voor gemeenten bij het realiseren van opvanglocaties voor Oekraïense vluchtelingen. Het artikel biedt handvatten hoe hiermee om te gaan. Daarnaast is een burgemeestersbijeenkomst georganiseerd met als doel deze bestuurders bewuster te maken van vastgoedcriminaliteit en hun rol in het tegengaan en voorkomen hiervan. Verder is een tool¹³ — die is

¹³ Deze tool is ontwikkeld door TNO en de gemeenten Amstelveen en Diemen met ondersteuning van de provincie Noord-Holland. De tool is, na inloggen, beschikbaar via het [Kennissplatform Ondernijning](#).

ontwikkeld om spookbewoning te detecteren — landelijk beschikbaar gesteld op het Kennisplatform Ondermijning (KPO), zodat alle gemeenten hier gebruik van kunnen maken. Zo biedt de LFT een nieuw handelingsperspectief waarmee gemeenten het misbruik van woningen nog effectiever kunnen detecteren en aanpakken. Hiermee versterkt de LFT de aanpak en komt het gezamenlijke doel in de strijd tegen georganiseerde, ondermijnende criminaliteit weer een stap dichterbij.

Het LSO-lid namens RIEC-LIEC:

“In de regio’s en uitvoeringspraktijk zien we vanuit de RIEC’s dat vastgoed een belangrijke rol speelt voor criminelen voor hun bedrijfsvoering - bijvoorbeeld drugsproductie, mensenhandel - en ook om hun crimineel vermogen te investeren of wit te wassen. Door vervolgens vanuit deze kennis en ervaringen via de samenwerking binnen de LFT te kijken hoe we knelpunten kunnen oplossen of nieuwe barrières kunnen realiseren, versterken we de landelijke aanpak en leidt dit hopelijk tot minder misbruik van de vastgoedketen. In 2022 hebben we hiervoor vanuit de LFT de eerste stappen met elkaar gezet”. Naast de bijdrage van een aantal RIEC’s aan de LFT, hebben de RIEC’s vanuit hun afzonderlijke regionale prioriteiten in 2022 verschillende projecten gedraaid, producten ontwikkeld (handreikingen, tools) en is gewerkt aan meer bewustwording rond ondermijning in de vastgoedketen. Bijvoorbeeld door (voorlichtings)bijeenkomsten en webinars.

LFT Outlaw Motorcycle Gangs (OMG)

In 2022 bestond de LFT OMG tien jaar. De LFT OMG is een voorbeeld voor integraal samenwerken doordat er sprake is van een landelijke integrale aanpak Outlaw Motorcycle Gangs/Outlaw Gangs (OMG/OG). Ook in 2022 is er door het LSO OMG gewerkt aan het uitvoeren en verbeteren van deze landelijke integrale aanpak OMG/OG.

De resultaten die zijn geboekt zijn divers. Een eerste mooi resultaat in 2022 voor de LFT OMG is de uitspraak van de Hoge Raad geweest. Zij hebben een civiel verbod voor de Hells Angels MC uitgesproken. Hiermee is de oudste motorclub in Nederland nu verboden, omdat zij worden aangemerkt als een criminele organisatie.

Verder is door de landelijke werkgroep gewerkt aan een herijking van de strategie voor de landelijke integrale aanpak OMG/OG. Het concept hiervan is in december 2022 opgeleverd. De herijking was nodig omdat mede door de landelijke integrale aanpak het fenomeen OMG/OG is veranderd en vernieuwd. Wil de landelijke integrale aanpak OMG/OG blijvend effect hebben, dan moet haar strategie meebewegen met het fenomeen en de organisatie van de aanpak. In de organisatie van de aanpak spelen de RIEC-samenwerkingsverbanden een grote rol. De RIEC’s en de handhavingsknelpunten OMG/OG zijn cruciaal in de aanpak, omdat daardoor vroegtijdig kan worden gereageerd en interventies kunnen worden ondernomen. Om tot de herijking te komen zijn er door het LIEC twee strategiedagen georganiseerd, waarbij gebruik is gemaakt van analysetechnieken zoals die bij defensie gebruikelijk zijn. Daarnaast is gewerkt aan het updaten van de handreikingen van de landelijke integrale aanpak OMG/OG. Deze updates zijn nodig omdat in deze handreikingen de geleerde lessen, handelingsperspectieven, en tips en trucs worden beschreven. In het kader van het delen van kennis en expertise is dit een belangrijk element om te komen tot samen leren in integraal samenwerken.

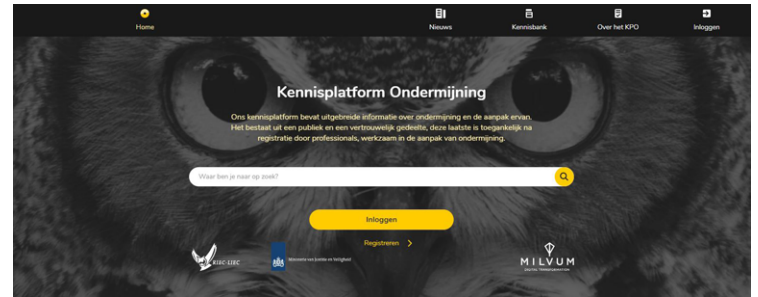
Tenslotte heeft het LIEC, zoals gebruikelijk, een Burgemeestersbijeenkomst georganiseerd voor de LFT OMG. Bij deze bijeenkomst hield de voorzitter van het LSO een vlammend betoog met daarin de oproep aan zijn collega-burgemeesters *“geef OMG/OG geen vrijplaats”* om vervolgens nogmaals het belang van integraal samenwerken en aanpakken te benadrukken. Dat de voorzitter van het LSO daarin niet alleen staat, bleek uit het verhaal van een collega-burgemeester over het sluiten van een clubhuis van een OMG in zijn gemeente. Of zoals één van de workshopleiders het formuleerde *“bij het fenomeen OMG moet je het gras kort houden en kort op de bal spelen”*.

LFT Transport en Logistiek in oprichting

In 2021 heeft de Stuurgroep LIEC ingestemd met de fenomeenkeuze transport en logistiek voor de derde LFT. In maart 2022 is vervolgens besloten om de toegevoegde waarde van een LFT op dit thema verder te onderbouwen vanuit maatschappelijke meerwaarde en mogelijke innovaties/interventies die de LFT zou kunnen opleveren. Met het operationeel worden van het SKC in de zomer van 2022 is besloten dat SKC, NSOC en LIEC op dit thema gaan samenwerken. Deze partners hebben in september besloten om samen met het ministerie van JenV een projectgroep met de naam Hollandia' te starten. In deze projectgroep wordt een antwoord gezocht op de vraag welke meerwaarde een LFT Transport en Logistiek heeft. Daarnaast verkent de projectgroep de bij de afzonderlijke partners lopende strategische thema's op het gebied van transport en logistiek en hebben de partners draagvlak gevonden op de samenwerking rondom inhoudelijke thema's. Naar verwachting wordt de LFT Transport en Logistiek in het najaar van 2023 operationeel.

Naast deze landelijke ontwikkelingen is ook een aantal RIEC's regionaal actief op het thema transport en logistiek. Voorbeelden hiervan zijn het Programma Weerbare Sierteelt en gebiedsgebonden aanpakken op verschillende (jacht)havens en watergebonden locaties.

3.2.3 Kennisplatform Ondernijming

Het online [Kennisplatform Ondernijming \(KPO\)](#) is een centraal online platform voor de samenwerkende partners, waar professionals binnen de ondernijmingsaanpak snel kennis kunnen vinden en ervaringen kunnen delen. De kennisdocumenten op het KPO bevatten nadrukkelijk geen subject- of andersoortige persoonsgegevens. In 2022 is de kennisbank verder gevuld met praktische documenten en nieuwe initiatieven zoals bijvoorbeeld de door TNO ontwikkelde 'tool spookbewoning' en de online leermodule 'Privacy & Convenant'. Vanaf dit jaar is de overgang van het KPO naar het LIEC als beheersorganisatie ingezet en zal het platform verder worden doorontwikkeld. Eind 2022 hadden bijna 3000 van de professionals binnen de ondernijmingsaanpak zich op het KPO geregistreerd; dit is een stijging van circa 800 ten opzichte van 2021.

3.2.4 Next Level

De Next Level werkwijze draagt bij aan een laagdrempelig, proactief en hecht netwerk tussen de RIEC's en het LIEC. In de Next Level-werkplaatsen werken de RIEC's en het LIEC aan het verbeteren, initiëren en uitvoeren van producten en diensten. De in de Next Level-werkplaats gemaakte producten, diensten en instrumenten zijn voor alle regio's beschikbaar.

Er zijn twee soorten werkplaatsen: tijdelijke werkplaatsen die worden opgezet voor een specifieke opdracht en structurele werkplaatsen waar langdurige samenwerking op nodig is.

De volgende tijdelijke werkplaatsen waren in 2022 actief: Integriematrix, Handleidingen & Bronnenboek, Weerbare Overheid, Bibob, E-learning en Poortwachters.

Structurele werkplaatsen zijn: Integrale Beveiliging, Communicatie, Oogsten en Borgen van geleerde lessen en de redactieraad van het Kennisplatform ondernijming (KPO).

Een aantal voorbeelden van producten van verschillende werkplaatsen zijn:

- De Werkplaats Handleidingen & Bronnenboek stelde in samenwerking met de betrokken organisaties handleidingen op voor het gebruik van informatie van TRACK, iCOV, FIU en BFT. Deze zijn gedeeld met de RIEC-partners en staan op het Kennisplatform Ondernijming ([KPO](#)).
  - De Werkplaats Interventiematrix heeft een integraal interventieoverzicht opgesteld. Dit bleek een grotere opdracht dan gedacht, door de vele interventies en het verifiëren daarvan bij de RIEC-partners die wilden meewerken. Omdat verificatie van het gehele overzicht (nog) niet mogelijk was, is ervoor gekozen om het interventieoverzicht in eerste instantie alleen intern binnen de RIEC's te gebruiken. Mogelijk dat hier in 2023 een vervolg aan wordt gegeven, zodat het overzicht breder inzetbaar is.
  - De Werkplaats E-learning heeft eind 2022 op verzoek van de RIEC-LIEC-hoofden een leermodule 'RIEC-convenant en privacyprotocol' opgeleverd. In samenwerking met het LIEC en op basis van het beschikbaar gestelde budget hebben de juristen van de RIEC's Noord-Holland, Den Haag en Amsterdam-Amstelland een praktijkgerichte leermodule ontwikkeld in de vorm van een interactieve pdf. Het doel van deze leermodule is het bevorderen van de kennis over het RIEC-convenant, privacyprotocol en inherent daaraan de privacyregels. De leermodule is geschreven voor nieuwe medewerkers, verbonden aan het RIEC-samenwerkingsverband. Deze module is ook te gebruiken door bestaande medewerkers, zodat zij na het doorlopen van de leermodule (verbeterd) in staat zijn om rechtmatig en effectief hun werk te doen. Dit is ook van essentieel belang voor het publieke vertrouwen in de overheid. De module is geplaatst op het besloten gedeelte van het KPO en is na inloggen [hier](#) te downloaden.
  - De Werkplaats Bibob heeft de toolkit tweede tranche Bibob opgeleverd, met daarin enkele factsheets over de wetswijziging, een handreiking informatiedeling met de Belastingdienst en een nieuw model beleidsregel voor het toepassen van de Wet Bibob. Deze toolkit staat op het besloten gedeelte van het KPO en is na inloggen [hier](#) te downloaden
- Sinds eind 2021 wordt Next Level ook ingezet voor de uitvoering van de strategische agenda. In hoofdstuk 3.4 vindt u meer informatie over de uitvoering van deze agenda en de rol van een aantal werkplaatsen hierbij.

3.2.5 Shared service-taken ten behoeve van de RIEC's

Het LIEC biedt specialistische ondersteuning aan de RIEC's. Zo bood het LIEC de RIEC's ook in 2022 communicatieadvies en –producten, juridisch advies, organiseerde het LIEC verschillende evenementen en bijeenkomsten en verzorgde het LIEC de ICT-systemen.

Evenementen

Het LIEC organiseerde in 2022 verschillende landelijke bijeenkomsten en evenementen. Voorbeelden hiervan zijn de jaarlijkse RIEC-LIEC-medewerkersdag, in het voor- en najaar een burgemeestersbijeenkomst over de OMG's, een burgemeestersbijeenkomst over ondernijming in de vastgoedketen, de maandelijkse (online) koffie-brandstofbijeenkomsten voor medewerkers van de RIEC's, LIEC en partners, een webinar over Trade based money laundering-automotive in samenwerking met het CCV en een bijeenkomst over ondernijming in samenwerking met Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland en TNO.

Juridische ondersteuning

Eén van de belangrijkste randvoorwaarden voor de informatie-uitwisseling in het RIEC-LIEC-bestel is privacybescherming en de rechtmatigheid van gegevensverwerkingen en uitwisseling van persoonsgegevens. De RIEC's en het LIEC hebben de taak de partners te adviseren over de mogelijkheden van veilige en rechtmatige informatiedeling onder het RIEC-LIEC-convenant en de randvoorwaarden en waarborgen daarbij. Dit vraagt veel inzet en vergt continu onderhoud.

Er is in dit kader ook weer in 2022 de nodige juridische ondersteuning en advies verleend bij verschillende juridische procedures. Dan gaat het bijvoorbeeld om de verzoeken op basis van de Wet Open Overheid (WOO) en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) die bij de RIEC's en de convenantpartners worden ingediend. Op basis van deze wetten mag iedereen overheden vragen om documenten over een bepaald onderwerp openbaar te maken dan wel inzage te krijgen in verwerkte persoonsgegevens. De RIEC's en het LIEC vervullen een begeleidende rol in de afhandeling van dit soort verzoeken. Voorts zijn partners bijvoorbeeld geadviseerd betreffende de mogelijke juridische instrumentaria die ingezet kunnen worden in het kader van de aanpak van ondernijming. Denk aan de mogelijkheden die de Algemene Plaatselijke Verordening aan gemeenten in dit kader biedt zoals het sluiten van panden in verband met verstoring van de openbare orde en de invoering van een (exploitatie) vergunningplicht.

Daarnaast is in 2022 juridisch beleidsmatige inbreng geleverd op nieuwe wet- en regelgeving. In dit kader is aan het Ministerie van Justitie en Veiligheid input gegeven op het Besluit gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden. Dit besluit geeft nadere invulling aan het wetsvoorstel Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS). Dit wetsvoorstel beoogt de juridische basis onder de gegevensverwerking door de RIEC's in de toekomst te versterken. Het wetsvoorstel ligt op dit moment ter behandeling voor aan de Eerste Kamer.

Voorts hebben de RIEC's en het LIEC ook verschillende trajecten betreffende de borging en naleving van bestaande (privacy)wet- en regelgeving samen met de partners opgepakt. Zo is samen met de landelijke partners een werkgroep gevormd om een blauwdruk gegevensbeschermings-effectbeoordeling (GEB) op te stellen die door de RIEC's als basis kan dienen voor het opstellen van hun GEB. De verwachting is dat de blauwdruk GEB Integrale Casusaanpak in 2023 gereed zal zijn.

Daarnaast is een juridische handleiding opgesteld voor het gebruik van het RIEC-IS systeem en zijn de signaalformulieren, die als startpunt dienen van verschillende RIEC-werkprocessen, juridisch aangescherpt. Verder is in dit kader gestart met het opstellen van een protocol voor de uitvoering van de informatieplicht die ingevolge de AVG op de partners berust en is er een E-learning over het privacyprotocol ontwikkeld die ervoor moet zorgen dat met name nieuwe medewerkers voldoende kennis krijgen van de wijze waarop (op grond van de bestaande privacyregelgeving) persoonsgegevens worden verwerkt door de RIEC's.

Tenslotte is in 2022 nog de nodig juridische advisering verleend bij de verschillende initiatieven die er binnen het bestel lopen op het gebied van vernieuwing van informatievoorziening. Denk hierbij aan het Programma

Vernieuwing IV (PIV) en het Project Kennisplatform Ondermijning. Dit gebeurt in nauwe afstemming met de partners en moet ervoor zorgen dat deze systemen voldoende privacyproof worden ontwikkeld en ingericht. In dit kader wordt ook gekeken naar de aanbevelingen die voortvloeien uit het rapport van de Erfgoedinspectie over de naleving van de Archiefwet binnen het RIEC-samenwerkingsverband. Deze zien onder meer toe op het regelen van de verantwoordelijkheden, selectie instrumentarium, afspraken voor archivering en het waarborgen van duurzame toegankelijkheid van de informatie.

Communicatie

In 2022 droegen de RIEC's en het LIEC op het gebied van communicatie gezamenlijk bij aan uniformiteit in uitstraling en boodschap. Sinds 2022 hebben alle RIEC's ten minste één eigen communicatieadviseur. Vanuit elk RIEC en het LIEC neemt een communicatieadviseur deel aan de landelijke Werkplaats Communicatie. De werkplaats stelt communicatielijnen vast en er vindt afstemming plaats waar de RIEC's en het LIEC elkaar in hun communicatiewerkzaamheden kunnen ondersteunen. Daarnaast werken de communicatieadviseurs er gezamenlijk aan nieuwe communicatiemiddelen. Zo werden in 2002 de communicatietoolkits Zorgfraude & Zorgcriminaliteit, ondermijning buitengebied en risicolocaties opgeleverd, in aanvulling op de

reeds bestaande toolkits. De communicatietoolkits zijn te vinden op het [KPO](#). Het LIEC beheert en onderhoudt de RIEC-LIEC [website](#) en de RIEC-LIEC accounts op [Twitter](#) en [LinkedIn](#). Een aantal RIEC's heeft daarnaast ook hun eigen social media accounts. Onder hoofdredactie van het LIEC en in samenwerking met de RIEC's zijn in 2022 drie edities van Code Geel uitgebracht; het online magazine over georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Het magazine is primair gericht op burgemeesters, maar sluit aan op de informatiebehoefte van alle partners in de aanpak van ondermijning. Het LIEC nam, namens RIEC-LIEC, deel aan het Communicatieoverleg GOC (Georganiseerde Ondermijnende Criminaliteit).

3.3 Internationale instrumenten en resultaten

Criminaliteit houdt zich niet aan landsgrenzen. Om te voorkomen dat criminelen onder de radar blijven is een goede samenwerking over de grenzen heen van groot belang. Het gaat hierbij niet alleen over informatiedeling tussen landen, maar ook over bijvoorbeeld kennis over elkaars instanties, werkwijze en bevoegdheden en kennis over nieuwe criminaliteitsfenomenen die zich mogelijk over de grens kunnen verplaatsen. Dit is vooral een urgent probleem in relatie tot onze directe buurlanden, omdat daar dit waterbedeffect het snelst plaatsvindt.

De RIEC's zijn zich in toenemende mate bewust van deze problematiek. Inmiddels hebben alle RIEC's en het LIEC een contactfunctionaris internationaal die als eerste aanspreekpunt fungeert. Deze contactfunctionarissen komen enkele keren per jaar samen om ervaringen uit te wisselen en knelpunten te bespreken. De mate van internationale samenwerking verschilt per RIEC en is mede afhankelijk van de ligging van het RIEC ten opzichte van de landsgrenzen. In alle gevallen geldt dat de internationale samenwerking een wezenlijk ander karakter heeft dan de samenwerking binnen Nederland. De samenwerking met andere landen ziet op het bespreken van informatie over zaken als criminaliteitsfenomenen, bevoegdheden en beleid en methodes van aanpak. Bij sommige RIEC's is de samenwerking meer ad hoc op basis van voorkomende casussen, terwijl in andere RIEC's er vaste samenwerkingsvormen zijn en er bijvoorbeeld structurele grensoverschrijdende expertplatforms en internationale informatiepleinen met het buurland zijn opgericht.

Het [EURIEC](#) is een pilotproject voor samenwerking tussen Nederland, België en de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen dat in 2019 werd opgericht en in 2021 werd verlengd tot 2023. Het EURIEC speelt een belangrijke rol in de samenwerking tussen de drie landen op het gebied van bestuurlijke aanpak. Eén van de taken van het EURIEC is het ondersteunen en adviseren van onder andere de RIEC's bij grens-

overschrijdende casuïstiek met de buurlanden. Daarnaast identificeert en agendeert het EURIEC knelpunten in wetgeving rond de grensoverschrijdende samenwerking, werken zij aan het vergroten van het bewustzijn over de noodzaak van grensoverschrijdende samenwerking en zetten zij structurele grensoverschrijdende overlegplatformen op.

Het LIEC ondersteunt de internationale samenwerking in EU-verband onder meer door deelname aan het Europees Netwerk voor Bestuurlijke Aanpak. Dit netwerk heeft tot doel de bestuurlijke aanpak in EU-landen te promoten en de internationale samenwerking te stimuleren.

Niet alleen de samenwerking van de RIEC's en het LIEC met Europese landen is in ontwikkeling. Er zijn in 2022 ook belangrijke stappen ondernomen om het RIEC Caribisch Nederland op te richten. Lees voor meer informatie [Vorbereiding start RIEC Caribisch Nederland en eerste activiteiten](#).

Vorbereiding start RIEC Caribisch Nederland en eerste activiteiten

In het bijzijn van de minister van Justitie en Veiligheid is op 17 januari 2023 het Convenant ten behoeve van Bestuurlijke en Geïntegreerde Aanpak Georganiseerde Criminaliteit, Bestrijding handhavingsknelpunten en Bevordering Integriteitsbeoordelingen voor het RIEC Caribisch Nederland getekend en is hiermee het samenwerkingsverband officieel gestart. Na in 2021 en 2022 onderzoek naar de haalbaarheid van een RIEC in Caribisch Nederland te hebben verricht en in de praktijk met de partners de samenwerking is beproefd werd een driejarenplan opgesteld en een beroep gedaan op ondermijningsgelden. De minister van Justitie en Veiligheid heeft deze aanvraag in juli 2022 gehonoreerd. Samen met de beheersorganisatie voor het RIEC CN, het Openbaar Lichaam Bonaire, is en wordt gewerkt aan de inrichting en de verdere opbouw van het samenwerkingsverband en het bureau RIEC CN. Een stuurgroep en operationele werkgroep zijn al vanaf 2021 opbouwend actief. De leden van de stuurgroep RIEC CN hebben voor de projectperiode vier thema's als prioriteit benoemd, namelijk: vastgoedcriminaliteit, mensenhandel/mensensmokkel, criminaliteit lucht- en zeehavens en ondermijnende criminaliteit binnen horeca. Drugs en witwassen hebben de aandacht binnen de vier genoemde thema's. Het programma voorziet in zowel een preventieve als een repressieve aanpak. De partners van het RIEC CN zijn de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, het Openbaar Ministerie BES, het Korps Politie Caribisch Nederland, Koninklijke Marechaussee, Belastingdienst en Douane CN, RCN-unit Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Immigratie en naturalisatiedienst CN, Financial Intelligence Unit en de Kustwacht Carib. Het RIEC CN sluit aan bij het Europees Nederlandse RIEC-LIEC-samenwerkingsverband en kijkt naar verschillende vormen van ondersteuning door het LIEC. Met de bestuurlijke en integrale aanpak draagt het samenwerkingsverband RIEC CN bij aan een veiliger Caribisch Nederland.

Eerste resultaten RIEC CN

Tijdens het onderzoek naar de haalbaarheid van een RIEC Caribisch Nederland is een operationele werkgroep RIEC ingesteld om in de praktijk gezamenlijk op te trekken in de aanpak ondermijnende criminaliteit en hierin ervaring op te doen. Vooraf hadden de verschillende partners aangegeven dat zij als individuele organisaties te weinig capaciteit hebben om goed en volledig zicht te krijgen op het in aantal groeiende ondernemingen. Ook speelde de kwetsbaarheid van controlerende ambtenaren een rol, omdat toezicht en handhaving dikwijls plaatsvindt in een ons-kent-ons-cultuur. Tevens was er bij de ambtenaren nog onvoldoende bekendheid over

ondermijnende criminaliteit en welke invloed dit kan hebben op een maatschappij.

Over een aantal ondernemingen waren er aanwijzingen en signalen dat er mogelijk sprake was van ondermijnende criminaliteit. In het kader van toezicht en handhaving en kennis en ervaring opdoen hebben de leden van de werkgroep een aantal gezamenlijke interventies uitgevoerd. Het betrof multidisciplinair optreden waarbij iedere partner de eigen bevoegdheden toepaste. Zowel de voorbereidingen, de interventies zelf en de nazorg leverden verbeterpunten voor de toekomst op. Deze verbeterpunten zijn meegenomen in het driejarenplan voor het RIEC CN. Het plan, met de vijf samenhangende pijlers kennis en expertise, intelligence en analyse, weerbaarheid, slagkracht en samenwerking, moet de komende jaren leiden tot een structurele en effectievere aanpak van ondermijnende criminaliteit. De door de leden van de operationele werkgroep RIEC CN en hun organisaties uitgevoerde interventies hebben zicht gegeven op onder andere mogelijke vormen van mensenhandel (arbeidsuitbuiting), overtredingen vreemdelingenwetgeving, illegale prostitutie, onduidelijke financiële geldstromen en accijns-overtredingen. De bevindingen hebben aanleiding gegeven tot het opleggen van sancties, herstel van situatie, verbetering in de werkprocessen en het houden van nadere controles.

Uitspraak van de partners: "deze integrale en multidisciplinaire acties moeten we vaker doen; het geeft ons meer en beter zicht op de werkwijzen van ondernemingen, wij voelen ons veiliger tijdens deze controles, het rendement van de in te zetten capaciteit wordt beter en de samenwerking wordt er sterker door."

3.4 Resultaten versterken en doorontwikkelen

Zoals eerder beschreven ligt de nadruk in dit jaarverslag vooral op de versterking en doorontwikkeling die binnen RIEC-LIEC plaatsvond. Twee belangrijk onderdelen hiervan zijn de regionale versterkingsgelden die worden ingezet bij individuele RIEC's en daarnaast de strategische agenda van RIEC-LIEC waarin de gezamenlijke ontwikkelingsdoelen gesteld zijn. Beiden komen aan de orde in deze paragraaf.

Versterking regionale aanpak

Zoals in hoofdstuk 2 beschreven, worden de structurele versterkingsgelden onder andere gebruikt om eerdere incidentele versterkingsprojecten voort te zetten of verder te brengen en nieuwe projecten te starten. Maar ook om het RIEC-LIEC-bestel zelf te versterken. Hieronder volgen voorbeelden van deze versterkingen die door de RIEC's in 2022 zijn gerealiseerd of in gang zijn gezet.

RIEC Oost-Nederland

Binnen het samenwerkingsverband RIEC Oost-Nederland is de aanpak van zorgcriminaliteit al enige tijd een speerpunt. In 2022 is gewerkt aan het verhogen van het kennisniveau en het doorbreken van handelingsverlegenheid door onder meer (juridische) expertmeetings, het delen van ervaringen, trainingen en opleidingen. Daarnaast is de samenwerking met de benodigde partners verbeterd en is gewerkt aan meer uniformering van de aanpak door het ontwikkelen van handreikingen en draaiboeken. Dat beter kijken ook leidt tot meer zien bleek uit de negentien nieuwe signalen van zorgcriminaliteit die in de informatiepleinen zijn opgepakt. Dat heeft geleid tot het stopzetten van geldstromen, het terugvorderen van meerdere miljoenen aan onterecht verkregen zorggelden, fiscale aanslagen van meerdere tonnen en stopzetten en terugvorderen van uitkeringen. In minstens zes gevallen zijn de contracten volledig ontbonden en in een aantal gevallen is de zorgaanbieder zelf gestopt nadat onderzoek werd ingesteld.

RIEC Noord-Nederland

RIEC Noord-Nederland heeft de middelen voor de regionale versterking, zoals voorzien in het regionale versterkingsplan, in 2022 nog maar beperkt ingezet. Deze middelen zijn benut door het Openbaar Ministerie ten behoeve van twee beleidsmedewerkers RIEC en door de politie voor de inzet van een analist en projectsecretaris ten behoeve van de RIEC-samenwerking. Daarnaast is het RIEC eind 2022, met het vooruitzicht van de toekenning, gestart met de werving van nieuwe medewerkers voor een aantal functies, te weten: een programmaregisseur havens, buitengebied en jonge aanwas, twee projectleiders voor de havens (onder verantwoordelijkheid van betrokken gemeenten), een kwartiermaker Bestuurlijk ondersteuningsteam (BOT) en een kwartiermaker internationalisering.

RIEC Midden-Nederland

Het RIEC Midden-Nederland investeerde in de versterking van de uitvoeringskracht van de 38 gemeenten. Er wordt steeds vaker en indringender een beroep gedaan op meer bestuurlijk zicht, toezicht en handhaving als barrières tegen criminele inmenging in de bovenwereld. Maar men mist vaak capaciteit, expertise of kwaliteit. Daarom helpt het RIEC hen bij de uitvoering: Team Operationele Versterking (TOV) biedt

operationele expertise én menskracht. Toezichthouders gaan mee op controle, juristen schrijven besluiten of gaan mee naar zittingen, Bibob-medewerkers helpen met beleid én in casuïstiek. Daardoor werd eerder, vaker en grootschaliger opgetreden. In 2022 ondersteunde TOV bij 66 integrale actiedagen, werd 84 keer juridische ondersteuning geboden en tientallen Bibob-casussen begeleid. Er waren 54 trainingsdagen voor BOA's, toezichthouders en juristen en er werd ondersteund bij de oprichting van het Bestuurlijk Interventieteam Gooi en Vechtstreek. In de workshop 'Chefsache: Bob's Bar' controleerden 8 burgemeesters een dubieuze horecazaak.

RIEC Den Haag

In 2022 hebben de Stuurgroep RIEC en het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) de 'Ontwikkelstrategie 2023 en verder: Coalitie tegen ondermijning' vastgesteld. Deze strategie richt zich op het bereiken van maatschappelijk effect. Door middel van het terugdringen van de invloed van criminele netwerken in de bovenwereld en de aantrekkingskracht van deze netwerken op jonge aanwas te verminderen. Ook willen de partners als één overheid zichtbaar zijn en het vertrouwen in de overheid vergroten, evenals het bewustzijn van de gevolgen van ondermijnende criminaliteit vergroten. Om deze maatschappelijke effecten te bereiken, zal de lokale uitvoeringskracht worden versterkt en zal er verder worden gewerkt aan de aanpak van criminele geldstromen en crimineel vastgoed. Ook zal er een actiegerichte aanpak worden ontwikkeld voor het buitengebied, bedrijventerreinen en Scheveningen-Haven, en zal er worden ingezet op het voorkomen van jonge aanwas via het programma Dealbreakers. Het afgelopen jaar zijn er al stappen gezet in de uitvoering van het regionaal versterkingsplan.

Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland

Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland lanceerde in 2022 samen met de gemeente Tilburg, politie en Kennispact MBO Brabant een lesprogramma ondermijning voor mbo-studenten. Onderdeel van het lesprogramma zijn twee serious games voor studenten en docenten, genaamd 'Straatschuld'. Het doel van het lesprogramma en de serious game is om studenten en docenten bewust van en weerbaar voor de risico's en verleidingen van ondermijnende drugscriminaliteit te maken. Het lesprogramma wordt in 2023 verder uitgerold op Mbo's in Brabant. De onderwijsinstelling Curio is inmiddels gestart met het lesprogramma.

In navolging op vorig jaar, zette Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland zich samen met de partners in 2022 in op verschillende speerpunten binnen het thema Zeehavens. Onder andere op een hoge(re) meldingsbereidheid bij private partijen, de fysieke beveiliging van haven terreinen, integer personeel in de zeehavens, hoge(re) zelfredzaamheid bij private partijen en meer

faciliteiten voor informatiedeling en betere bereidheid bij partners om te delen. Zo is via de training 'Ronselproef in de haven' de weerbaarheid van 700 havenmedewerkers vergroot. De medewerkers zijn hierdoor minder vatbaar voor criminele ronselaars. Ook ging de campagne 'Wat heb je aan 30.000 euro als daarna...?' voor de tweede keer live in verschillende havengebieden. De campagne bereikte online meer dan 56.000 unieke personen in en rondom de drie zeehavens. Daarnaast zijn advertenties met signalen van drugscriminaliteit in de havens getoond. Deze zijn in totaal circa 660.000 keer weergegeven.

RIEC Noord-Holland

In 2022 organiseerde het RIEC Noord-Holland in samenwerking met de Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap de zogenoemde Wwft-wandeling door de stad Alkmaar. Dit gebeurde in het kader van het regionale versterkingsproject 'Witwassen in de vastgoedsector'. De Wwft-wandeling staat in het teken van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en is bedoeld om (kandidaat) notarissen, makelaars en andere poortwachters vertrouwd te maken met deze wet. De wandeling voert langs locaties waar vastgoed en georganiseerde criminaliteit samen kwamen. Zo leren de deelnemers aan de hand van praktijkcasussen welke rol zij spelen in het tegengaan van witwassen via vastgoed. Ook delen zij tijdens de wandeling hun ervaringen, waardoor er onderling begrip wordt gekweekt voor elkaars praktische dilemma's en manier van handelen. Meer informatie over de Wwft-wandeling en witwassen via vastgoed is te vinden op www.integerevastgoedmarkt.nl.

RIEC Limburg

Alle colleges van burgemeester en wethouders van de 31 Limburgse gemeenten werden uitgenodigd om een middag te sparren over ondermijning in zijn algemeenheid, maar vooral ook de risico's voor de gemeente in het kader van ondermijning. Naast voorlichting over het thema is ook een escape room ontwikkeld waarbij ze met elkaar met deze materie aan de slag gingen.

RIEC Rotterdam

Tijdens de voorgaande versterkingsperiode hebben de samenwerkende partners van het RIEC Rotterdam netwerken opgerold en crimineel vermogen afgepakt door een meer informatiegestuurde aanpak van ondermijning, bijvoorbeeld bij de malafide verhuurbranche in deze regio. In de nieuwe versterkingsperiode wordt deze aanpak verder verdiept en verbreed naar een integraal intelligencebeeld van alle partners, waaronder die van de gemeenten. Eind 2022 is in dat verband gestart met een onderzoek naar de intelligencepositie van gemeenten in deze regio. Een

solide intelligencebeeld bij gemeenten versterkt de lokale bestuurlijke aanpak van ondermijning en draagt bij aan het integrale beeld. De focus in het nieuwe versterkingsprogramma ligt op de aanpak van de cocaïnemarkt in deze regio. Daartoe brengen zij informatie van de partners bij elkaar, geven zij die betekenis en zullen zij van daaruit verder kiezen. Daarvoor gebruiken zij onder andere de methodiek die daarvoor is ontwikkeld in het voormalig versterkingsprogramma. Dit integrale intelligencebeeld wordt binnen de grenzen van de privacyregels van de partners vormgegeven. Op langere termijn realiseren ze aldus een steviger integraal intelligencebeeld over de criminele (cocaïne)netwerken in deze regio. Daardoor kunnen zij deze netwerken maximaal frustreren en crimineel verdiend vermogen nog effectiever afpakken.

RIEC Amsterdam-Amstelland

In de regio Amsterdam-Amstelland is in 2022 fors geïnvesteerd in publiek-private samenwerkingen. Zo is een convenant afgesloten tussen de gemeente Amsterdam en Syntrus Achmea om gezamenlijk woningmisbruik door criminelen te voorkomen en aan te pakken. De uitwerking van het convenant bestaat onder andere uit het verbeteren van de screening van huurders. Daarnaast is een start gemaakt met het platform 'Tafel 020 – Weerbaar Vastgoed' waarin ook het doel is om crimineel misbruik van vastgoed in de regio tegen te gaan, samen met onder andere notarissen, makelaars en vastgoedeigenaren. Aan beiden trajecten wordt vervolg gegeven in 2023.

Versterking RIEC-LIEC-bestel

In 2021 werd de strategische agenda van RIEC-LIEC voor de periode 2021-2023 opgesteld. In de agenda beschrijft RIEC-LIEC in drie stappen op welke wijze zij ondermijning de komende jaren nog beter kunnen aanpakken:

1. Om criminelen een stap voor te blijven, wil RIEC-LIEC de partners helpen om expertise en instrumenten doorlopend te vernieuwen en maatschappelijke coalities steeds verder uit te breiden.
2. De versterking van de aanpak van ondermijning in de regio's met behulp van de incidentele versterkingsgelden willen we vasthouden en verstevigen.
3. Een goede informatiepositie is een van de belangrijkste wapens tegen ondermijning. Door nieuwe analysetechnieken maken we onze informatiepositie steeds dynamischer. Hiervoor hebben we een veilige basis nodig, waarin integrale informatie op een rechtmatige wijze wordt vastgelegd.

De strategische agenda is voor RIEC-LIEC voor 2021-2023 het kader waarbinnen het bestel wordt versterkt en doorontwikkeld. Daarbinnen

wordt gefocust op vier strategische doelen, te weten: eenduidige integrale informatiepositie, één sterke en weerbare overheid, weerbare samenleving en een professionele RIEC-LIEC-organisatie. Deze strategische doelen worden uitgevoerd via de vormgeving van een aantal portefeuilles. Het RIEC-LIEC-hoofdenoverleg is hiervoor opdrachtgever en bepaalde RIEC-hoofden zijn opdrachtnemer. Uitvoering en ondersteuning is belegd bij medewerkers van het LIEC en de RIEC's, wat soms ook vorm krijgt in een werkgroep of Next Level Werkplaats. Deze portefeuilles zijn vooral gericht op een kwaliteitsverbetering van het RIEC-LIEC-bestel (waaronder ook meer uniformering in aanpak en uitvoering) en het samenbrengen en versterken van de expertisefunctie op deze onderwerpen. Dit gebeurt samen met de partners waar mogelijk.

Eind 2021 is een eerste start gemaakt met de portefeuilles en deze werkwijze is in 2022 verder ontwikkeld en uitgebouwd. Afgelopen jaar liepen onder de vier strategische doelen de volgende portefeuilles:

1. **Eenduidige informatiepositie:** portefeuille integrale informatiepositie;
2. **Weerbare samenleving:** portefeuille mensenhandel, portefeuille jonge aanwas, portefeuille criminele geldstromen (in voorbereiding);
3. **Eén sterke overheid:** portefeuille bestuurlijke weerbaarheid;
4. **Professionele organisatie:** portefeuille actualisatie werkprocessen, portefeuille sterk merk, portefeuille vernieuwing informatievoorziening.

Hieronder leest u meer over de activiteiten per portefeuille. Naast de gezamenlijke resultaten waren ook het LIEC en de RIEC's afzonderlijk actief op de portefeuillethema's. In de kaderteksten treft u voorbeelden aan van initiatieven van individuele RIEC's op deze thema's.

3.4.1. Eenduidige informatiepositie

De georganiseerde ondermijnende criminaliteit opereert van lokaal tot internationaal. De organisatiestructuur bestaat doorgaans uit fluïde contacten en samenwerkingsverbanden, waarin de onderwereld nauw verweven is met de economische en logistieke processen in de bovenwereld. De modus operandi vernieuwt zich permanent. Dit vraagt om een robuust, wendbaar en goed toegerust overheidsnetwerk, dat goed zicht heeft op dit grote en complexe werkveld en de zich steeds vernieuwende ondermijnende criminele samenwerkingsverbanden en processen, en daarop snel en effectief kan inspringen. Het RIEC-LIEC-bestel kan hier van groot nut zijn, omdat zij een platform is waar informatiedeling door partners mogelijk is. Hierdoor kan worden gekomen tot een robuuste en uitstekende integrale informatiepositie. Onder de portefeuille integrale informatiepositie wordt gewerkt aan analyseproducten die als een wegwijzer kunnen dienen voor het nemen van besluiten met betrekking tot de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit.

Portefeuille integrale informatiepositie

In 2022 stonden in het portefeuilleplan integrale informatiepositie zeven deelprojecten opgenomen waar de projectleiders integrale informatiepositie van de RIEC's samen aan werken, waarbij soms ook andere partners betrokken worden. De onderwerpen zijn:

1. uniformeren en professionaliseren intelligenceproces;
2. eenduidigheid in informatieverwerking;
3. gezamenlijk opleiden en trainen;
4. ondersteunen verbeteren informatiepositie, te beginnen bij de gemeente;
5. integrale crime scripting;
6. monitoren ontwikkelingen op intelligencegebied;
7. visie op intelligence.

Het uniformeren van het intelligenceproces is in 2022 samen met de partners uitgewerkt voor de functie van het RIEC, te weten integraal samenwerken. Het doel van deze uitwerking is dat de RIEC-samenwerkingsverbanden en de RIEC-bureaus eenduidig gaan werken met herkenbare processtappen en producten. De professionalisering hangt samen met de wijze van implementeren, onderhoud en borging die nog volgen. Eenduidigheid in informatieverwerking heeft een tactisch template opgeleverd in 2022 en kan in 2023 in gebruik worden genomen, zodat er geleerd kan worden van casuïstieken. Trends en afwijkingen kunnen zo gesignaleerd worden. Het gezamenlijk opleiden en trainen heeft in 2022 een eerste stap gezet door vier deeltrainingen te beschrijven voor analisten en onderzoekers en financiering hiervoor te regelen. Hierdoor kan het trainen van de analisten en onderzoekers in 2023 aanvangen. Over het ondersteunen bij het verbeteren van de informatiepositie, te beginnen bij de gemeente, is afgelopen jaar besloten om dat in 2023 op te pakken. Integrale crime scripting heeft voor het thema synthetische drugs (syndru) een integraal crime script gemaakt en is begonnen met testen. Monitoren ontwikkelingen op intelligencegebied heeft een begin gemaakt, maar geconcludeerd is dat dit vraagt om structurele aandacht. Het werken aan een visie op intelligence en het uitwerken van enkele aanbevelingen van Commissie Van der Vlist hebben onder meer vorm gekregen in deelopdracht 1. Hiertoe is samen met de politie een inventarisatie over intelligence samenwerking uitgevoerd onder de hoofden van de DRIO en het RIEC-Bureau. Uitkomsten hiervan zijn meegenomen in deelopdracht 1.

Het LIEC ondersteunt de portefeuille door het voorbereiden van de overleggen, coördineren van activiteiten en het leveren van expertise op intelligencegebied. Verder heeft het LIEC een groot deel van de inventarisatie van de samenwerking hoofden RIEC's en DRIO-chefs voor haar rekening genomen. Tot slot heeft het LIEC actief voorstellen ingediend

bij DGO voor het verkrijgen van financiering van de opleidingen om zo te komen tot eenheid in opvatting in het uitvoeren van het informatieproces.

Handreikingen informatiebeelden – Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland

Gemeenten hebben vaak beperkt zicht op wat zich afspeelt in het buitengebied, op bedrijventerreinen of bijvoorbeeld in winkelcentra. Deze gebieden vormen met regelmaat een blinde vlek. Omdat gemeenten niet weten wat er speelt, kunnen zij ook niet de juiste maatregelen of acties ondernemen. Om gemeenten hierbij te helpen heeft de Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland in samenwerking met het Lectoraat Ondernijning van Avans Hogeschool handreikingen informatiebeelden op verschillende thema's en gebieden ontwikkeld. Gemeenten kunnen met deze handreikingen, binnen geldende wetgeving, een informatiebeeld opbouwen tot op adres- en perceelniveau.

Het doel van de handreikingen is om op zorgvuldige en transparante wijze tot een informatiebeeld te komen. De gefaseerde manier van informatieverzameling is in lijn met het Model Privacy Protocol binnengemeentelijke gegevensdeling. Elke fase binnen het werkproces bevat een uitgewerkte set gevalideerde indicatoren die kunnen worden gemeten. De gebruiker – meestal een medewerker van de afdeling Veiligheid of Toezicht en Handhaving – kan aan de hand van de eigen beschikbare informatie keuzes maken welke indicatoren hij/zij kan en wil meten om tot het complete informatiebeeld te komen. De inzichten uit het opgestelde informatiebeeld worden zowel preventief als repressief ingezet. Het doorlopen van een dergelijk werkproces biedt ook een basis voor een bredere gebiedsgerichte aanpak van ondernijnde criminaliteit binnen gemeenten. Deze

datagedreven aanpak van ondermijning op [bedrijventerreinen](#) heeft geleid tot het ontvangen van de Ondermijning Innovatie Award 2022.

Vanuit het Project Verhogen Informatiepositie Gemeenten zijn gemeenten ondersteund die met de handreiking aan de slag wilden. Deze ondersteuningstrajecten begonnen met een intakegesprek en eventueel met het afnemen van de Datavolwassenheidsscan Ondermijning Gemeenten. Ruim twintig gemeenten in de regio hebben een van de ontwikkelde handreikingen voor het bouwen van een informatiebeeld toegepast. Een voorbeeld is gemeente 's-Hertogenbosch, waar vervolgens controles zijn uitgevoerd op bedrijventerreinen en gemeente Sint-Michielsgestel, die de [handreiking informatiebeeld Buitengebied](#) heeft uitgevoerd.

Alle handreikingen zijn te raadplegen op het [Kennisplatform Ondermijning](#).

Regionaal Operationeel Bestuurlijk Team – RIEC Rotterdam

Het Regionaal Operationeel Bestuurlijk Team (ROBT) is sinds november 2019 actief in de regio Rotterdam. Het team is opgestart vanuit de voormalige versterkingsgelden en inmiddels opgenomen in het nieuwe Versterkingsplan 2023 e.v. van het RIEC Rotterdam. Het ROBT bestaat uit 6 gespecialiseerde toezichhouders en boa's en richt zich op de doorontwikkeling van de operationele ondermijningsaanpak van 23 gemeenten uit de regio Rotterdam. Het team bestaat uit toezichhouders met verschillende specialismen: bijvoorbeeld de automotive sector, recreatie en woonfraude.

Het ROBT ondersteunt gemeenten bij de aanpak van ondermijning door concrete handvatten aan te bieden gericht op operationele kennis en het versterken van de informatiepositie. Bijvoorbeeld op een bedrijventerrein of bij een specifieke onderneming, als er signalen of vermoedens zijn van ondermijnende criminaliteit. Medewerkers van de gemeenten werden het afgelopen jaar bij 132 integrale controledagen begeleid. De gehele controle komt aan bod: briefing, gesprekstechnieken voor gesprekken met ondernemers, herkennen van signalen, bevoegdheden, debriefing en afhandeling of opvolging. Daarnaast nam het ROBT 30 maal namens gemeenten deel aan het Regionaal Controleteam Prostitutie, dat controles uitvoert op onvergunde seksinrichtingen.

Om de kennis en expertise van het ROBT duurzaam uit te leren is er bovendien geïnvesteerd in de ontwikkeling van workshops, bewustwordingssessies en lesmodules. Door middel van theorie en fictieve controles krijgen studenten en toezichhouders inzicht in signalen van ondermijnende criminaliteit en een handelingskader aangereikt. Vanwege grote interesse worden de lesmodules momenteel doorontwikkeld tot 5-daagse opleidingen voor boa's, toezichhouders maar ook politiemedewerkers. Zo zijn workshops van het ROBT sinds dit jaar een onderdeel van de Handhaver, Toezicht- en Veiligheids-MBO opleiding van het Zadkine en Albeda-college, de politie oriëntatiesessies en opleidingssessies voor net afgestudeerde politiemedewerkers. In 2022 werden 48 van dergelijke lesdagen gegeven en er wordt een toename verwacht in 2023. Het ROBT probeert de lessen en workshops altijd af te stemmen op de aanvrager. Zo maakt het ROBT gebruik van een escaperoom en escapeboot om het leren ook een beleving te laten zijn.

Tot slot heeft het ROBT desgevraagd en net als in 2021, voorlichting gegeven aan andere RIEC's, bijvoorbeeld via de landelijke analistendag, samen met RIEC Midden-Nederland en aan Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland. Het ROBT draagt sinds kort ook bij aan een Landelijk Overleg Uitvoeringsteams RIEC.

3.4.2 Weerbare samenleving

Ondermijnende criminaliteit zorgt voor een gevaarlijke parallelle wereld die onze rechtsstaat en samenleving infiltreert en aantast. Deze vermenging van de onder- en bovenwereld gebeurt onder meer door het rekruteren van kwetsbare mensen en jongeren. Daarnaast worden ook bedrijven en dienstverleners, vaak zonder dat zij zich dat realiseren, gebruikt om criminele activiteiten te faciliteren. Voor de effectieve bestrijding van ondermijning is een brede maatschappelijke aanpak noodzakelijk. Het is noodzakelijk dat organisaties, private partijen en individuen zich bewust zijn van de mogelijke risico's en weten wat zij kunnen doen wanneer zij, of iemand in hun omgeving, door criminelen benaderd worden. Daarnaast kunnen zij ook een rol spelen bij het signaleren van ondermijnende criminaliteit. Het is daarbij van belang dat signalen herkend worden en dat men weet waar men met een melding terecht kan. RIEC-LIEC streeft ernaar de weerbaarheid van de samenleving tegen verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit te vergroten. We doen dat onder andere door ons te richten op het vergroten van bewustwording en weerbaarheid van burgers, (semi)overheidsorganisaties en private partijen. Binnen de strategische doelstelling weerbare samenleving richten wij ons primair op een drietal thema's, te weten,

aanpak mensenhandel, voorkomen jonge aanwas en aanpak criminele geldstromen.

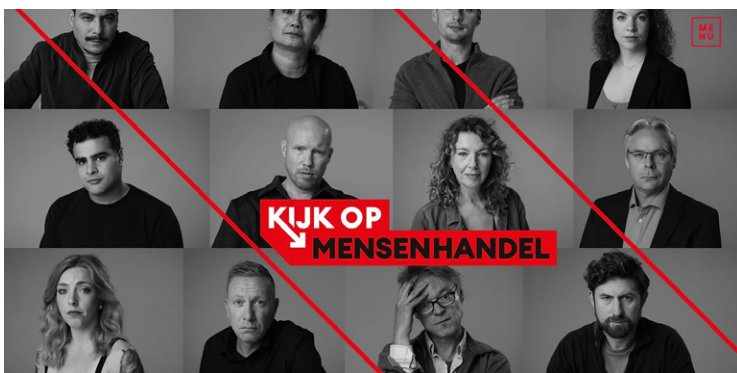
Portefeuille mensenhandel

De portefeuille mensenhandel is in het eerste kwartaal van 2022 van start gegaan. Dit eerste jaar lag de nadruk op het in kaart brengen en delen van de expertise en activiteiten tussen de RIEC's. Dit is bijvoorbeeld gebeurd door de fenomeenbeelden van de RIEC's te inventariseren en te bekijken of er kansen liggen voor samenwerking. Dit heeft geleid tot een proef waarbij twee RIEC's nader hebben onderzocht of het mogelijk was om een gezamenlijk fenomeenonderzoek te doen. Helaas bleek dit niet haalbaar in verband met beperkingen rond de uitwisseling van informatie tussen RIEC's. Daarnaast is ingezet op het verbeteren van de samenwerking met landelijke partners en stakeholders. Dit heeft onder andere geresulteerd in deelname van een RIEC-liaison aan overleggen van het Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel (EMM). Ten slotte heeft de portefeuillehouder mensenhandel haar rol als vertegenwoordiger van het RIEC-LIEC-bestel op landelijk niveau opgepakt. Zo heeft zij namens het bestel deelgenomen aan de Task Force Mensenhandel en aan de Stuurgroep die onder regie van het ministerie van Justitie en Veiligheid het nieuwe programma 'Samen tegen mensenhandel' vormgeeft. Het LIEC heeft de portefeuillehouder ondersteund bij bovenstaande activiteiten. Daarnaast is er vier keer een bijpraatmoment georganiseerd voor de RIEC's en het ministerie van JenV en zorgde het LIEC ervoor dat RIEC's op de

hoogte waren van relevante landelijke ontwikkelingen en zo nodig input vanuit de praktijk konden geven. Dit gebeurde onder meer door de RIEC's te betrekken bij het traject rond het programma 'Samen tegen mensenhandel' en hen op de hoogte te stellen van zaken als nieuwe wetgeving en mogelijkheden voor subsidies.

Naast de gezamenlijke aanpak waren de individuele RIEC's uiteraard ook actief op de aanpak van mensenhandel. Al naar gelang de aard van de regionale problematiek verschilde de aanpak per RIEC en richtten de RIEC's zich op verschillende vormen van mensenhandel, zoals bijvoorbeeld arbeidsuitbuiting. In het algemeen concentreerden de RIEC's zich vooral op het verbeteren van het zicht op de problematiek, het ondersteunen van gemeenten bij de aanpak van mensenhandel en ernstige benadeling en het verbeteren van de samenwerking met de partners. Daarnaast werd er door de RIEC's veel geïnvesteerd in het vergroten van kennis en bewustzijn van signalen van mensenhandel. In verschillende RIEC's is er daarnaast ook concrete casuïstiek gedraaid op het gebied van mensenhandel.

Campagne 'Kijk op Mensenhandel' – RIEC Den Haag

De campagne 'Kijk op Mensenhandel' is door RIEC Den Haag, samen met het Regionale Samenwerkingsverband Integrale Veiligheid (RSIV) Den Haag en de regio Rotterdam ontwikkeld voor alle gemeenten die binnen de eigen organisatie willen werken aan bewustzijn rond het thema mensenhandel. Op de hiervoor ontwikkelde website <http://www.kijkopmensenhandel.nl> worden medewerkers van verschillende afdelingen van gemeenten op laagdrempelige wijze geïnformeerd over arbeidsuitbuiting, criminele uitbuiting en seksuele uitbuiting. Zo krijgen medewerkers antwoord op vragen als: wat kunnen zij signaleren in bepaalde situaties? En welke vragen kunnen zij stellen in gevallen waarin ze twijfelen of er mogelijk sprake is van mensenhandel?

Deze campagne heeft als doel bewustwording van functionarissen binnen de gemeentelijke organisatie te stimuleren. Gemeenten in het hele land zijn via de RIEC's gevraagd aandacht te besteden aan de website op hun intranet. De uitrol van de campagne loopt door in 2023.

De campagne is onderdeel van de inzet van het RIEC Den Haag op het geprioriteerde thema mensenhandel/arbeidsuitbuiting. De gemeenten in de regio Den Haag hebben inmiddels allen een aandachtsfunctionaris. Deze aandachtsfunctionarissen weten RIEC Den Haag te vinden bij algemene vragen over het thema en bij concrete of juist zachte signalen. Dit gaat hand in hand met een betere samenwerking tussen gemeenten, de NLA en RIEC Den Haag. Dit geeft een signaal af van een georganiseerde overheid die arbeidsuitbuiting, of de schijn daarvan, niet tolereert en naast strafrechtelijk ook bestuurlijk en fiscaal de problematiek aanpakt.

Portefeuille jonge aanwas

In 2022 zijn de regionale versterkingsplannen gemaakt en uitgewerkt in een uitvoeringsplan per regio. Bijna alle regio's hebben jonge aanwas geprioriteerd in de plannen. Met onze partners streven we in onze gezamenlijke plannen naar een effectieve aanpak op dit thema. Het is echter een complexe problematiek. We zitten in een fase van experimenteren, behouden en uitbreiden wat werkt en elkaar ondersteunen waar nodig, zowel binnen de regio's als landelijk.

Diverse interventies in de regio's

De landelijke projectleidersgroep jonge aanwas heeft afgelopen jaar wederom goed samengewerkt en dit heeft onder andere geresulteerd in een eenduidige definitie jonge aanwas voor alle RIEC's. Dit initiatief heeft onder andere tot doel, dat de projectleiders gebruik kunnen maken van elkaars projecten om zo de onderlinge samenwerking uit te kunnen breiden. Naast de genoemde gezamenlijke landelijke samenwerking, hebben de projectleiders mooie resultaten geboekt in de eigen regio. Een aantal voorbeelden van projecten/interventies in de verschillende regio's zijn: #Alertprogramma¹⁴, de communicatiecampagnes¹⁵, Film en lespakket Buit¹⁶, website Dealbreakers¹⁷, Haltmodules/MBO lesprogramma¹⁸, Beslisboom¹⁹, Credible Messengers²⁰ en de Risk Factory²¹. Dit is slechts een greep uit de vele interventies die het afgelopen jaar lokaal zijn ontwikkeld, worden bestendigd in de lopende aanpak en worden uitgeleerd/gedeeld op aanvraag vanuit andere regio's.

Voor het komend jaar willen de landelijke projectleiders een visiedocument opstellen met gezamenlijke doelen voor een samenwerking op jonge aanwas, waarbij de projectleiders landelijk optrekken in het geheel, maar waarbij de gemaakte regionale plannen leidend zijn in de uitvoering.

Zij hebben daarbij aandacht voor de verbinding met de Preventie met Gezag (PmG) gemeenten met een grote uitdaging op jonge aanwas. Maar ook voor de kleinere niet PmG gemeenten, die in bepaalde wijken kampen met jonge aanwas in de ondermijnende criminaliteit en hierbij de slagkracht kunnen gebruiken van de landelijke projectleiders in de regio.

¹⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=ebr7jdfbjk&t=2s>

¹⁵ <https://www.crimitalk.nl/> en <https://www.crimitest.nl/>

¹⁶ www.buitindeklas.nl

¹⁷ [home-dealbreakers](http://home-dealbreakers.nl)

¹⁸ [Weerbare Samenleving - Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland \(taskforce-riec-brabant-zeeland.nl\)](http://WeerbareSamenleving-Taskforce-RIEC-Brabant-Zeeland(taskforce-riec-brabant-zeeland.nl))

¹⁹ [feit of onderbuikgevoel: wat te doen bij drugs op school? - veiligheidscoalitie](http://feit-of-onderbuikgevoel:wat-te-doen-bij-drugs-op-school?-veiligheidscoalitie)

²⁰ www.crediblemessengers.nl

²¹ www.riskfactorytwente.nl

Crimitest – RIEC Limburg

De Task Force Jeugdige Ondernemers voert in 2022 een communicatiecampagne gericht op Limburgse jongeren en ouders om te waarschuwen voor de gevaren van ondernijnde criminaliteit, genaamd www.crimitest.nl.

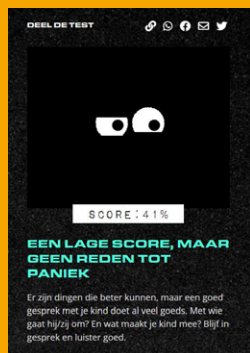
Crimitest 1: Hoe geschikt ben jij om te werken als crimineel?

Een online test die jongeren (op hun telefoon, PC of een ander mobiel device) kunnen invullen en delen met elkaar. Deze online test heet Crimitest: jongeren kunnen na het beantwoorden van 10 vragen laten uitrekenen hoe geschikt zij zijn voor (ondernijnde) criminaliteit. Uit de test, waarin stilgestaan wordt bij de gevaren van werken in de criminaliteit, komt een score, een eigen crimi-naam met bijpassend grappig GIF-je en een begeleidende tekst, waarbij ook gemakkelijk doorgeklikt kan worden naar het achterliggende platform.

Crimitest 2 richt zich op ouders/ verzorgers, “Bescherm jij je kind genoeg tegen criminaliteit?”. Een online test die ouders kunnen afnemen. De campagne geeft ouders/verzorgers een aantal handige tips. Zo worden signalen genoemd om ouders bewust te maken van signalen die je kunt opmerken wanneer je kind bij criminaliteit betrokken is, zoals bijvoorbeeld:

- gedragsverandering;
- het bezitten van meerdere mobiele telefoons;
- onverklaarbaar cash geld;
- duurdere kleding en sieraden.

Van beide testen kunnen de uitkomsten gedeeld worden via WhatsApp, Snapchat, TikTok, Instagram en andere kanalen.

Jongeren, ouders en professionals

Het achterliggende platform (www.crimitest.nl) is gericht op jongeren, maar ook voor ouders en professionals zal er een pagina beschikbaar zijn. Op deze pagina's vinden zij informatie over signalen en mogelijkheden tot het inschakelen van hulp bij vermoedens van betrokkenheid bij ondernijning door een jeugdige. Veel professionals gebruiken de crimitest als gesprekstool in het contact met jongeren.

Crimitest 3, het laatste onderdeel van de communicatiecampagne is momenteel in ontwikkeling.

Portefeuille criminele geldstromen (in oprichting)

Eind 2022 is besloten om de specifieke meerwaarde van een portefeuille criminele geldstromen te verkennen. Hiertoe zal in 2023 een bijeenkomst met de RIEC's georganiseerd worden om te inventariseren welke lopende initiatieven en knelpunten er op dit thema zijn. Mede op basis van de uitkomsten van die inventarisatie zal de focus van de portefeuille nader vormgegeven worden en zullen de doelstellingen voor deze portefeuille worden geformuleerd.

De afzonderlijke RIEC's zijn ook actief op het thema criminele geldstromen. Enkele voorbeelden hiervan zijn projecten gericht op het intensiveren van afpakken criminele gelden, een fenomeenonderzoek naar witwassen via vastgoed en een brede aanpak gericht op underground banking.

Witwassen op vakantieparken- RIEC Oost-Nederland

Er is vermoedelijk vaker sprake van criminele investeringen in vakantieparken dan wij denken. Dat is de uitkomst van het fenomeenonderzoek Criminele investeringen in vakantieparken, dat in 2022 werd gepubliceerd door RIEC Oost-Nederland. Ondernijnde criminaliteit op vakantieparken is al langer een thema, maar voor criminele investeringen op vakantieparken is veel

minder aandacht, terwijl de bedragen die hierin omgaan groot zijn, net als het ondernijnde effect.

Uit het onderzoek bleek dat in Oost-Nederland, maar ook in de rest van het land, verschillende signalen bestaan van mogelijke criminele investeerders die vakantieparken opkopen of anderszins misbruiken. Het investeren in en opkopen van vakantieparken en recreatiewoningen biedt kansen voor criminelen. Zij kunnen hun zwart verdiende geld witwassen via de aankoop van één of meerdere recreatiewoningen of zelfs van een heel vakantiepark. Dat doen ze bijvoorbeeld door renovatie, herkaveling, exploitatie of doorverkoop van de woningen, maar ook door het inbrengen van zwart geld in een goedlopend vakantiepark.

Investerings in de recreatiesector kunnen de crimineel bovendien een positie geven in de bovenwereld, bijvoorbeeld door samen te werken met de lokale overheid voor de realisatie of renovatie van een vakantiepark. Omdat dit vaak gunstig is voor de lokale economie en het toerisme, kan dit leiden tot een minder kritische houding van de gemeente ten opzichte van de investeerder.

Ook blijkt uit het onderzoek dat veel geld kan worden verdiend door recreatiewoningen of -parken te gebruiken voor de huisvesting van arbeidsmigranten of andere kwetsbare doelgroepen, of door recreatieobjecten in te zetten voor drugsproductie, illegale prostitutie of de opslag van illegale goederen.

Het onderzoek heeft daarnaast aangetoond dat er nog te weinig zicht is op dit fenomeen om criminele investeringen te voorkomen of tegen te gaan. Cijfers over de omvang van dit probleem ontbreken dan ook. Dit heeft onder meer te maken met:

1. De koop en verkoop van chalets en stacaravans (niet registergoederen) vindt buiten het zicht van de overheid plaats. Deze worden immers niet geregistreerd bij het Kadaster.
2. De koop en verkoop van recreatieobjecten kan in contanten worden gedaan.
3. Als criminelen hun geld in (recreatief) vastgoed investeren en dit niet op tijd wordt onderkend, dan kunnen zij met dit vastgoed meer geld verdienen en valt op een gegeven moment niet meer te achterhalen wat de herkomst van het geld is geweest.
4. Criminele investeringen in vakantieparken staan niet als dusdanig geregistreerd in de bekende bronnen.
5. Veel gemeenten hanteren geen realistische en consequente lijn in handhaving op de parken.

Een vervolgonderzoek van RIEC Oost-Nederland zal binnenkort nog meer inzicht geven in dit probleem.

De publicatie van het onderzoek heeft veel stof doen opwaaien in de media en het bestuur. In vrijwel alle landelijke en regionale media verschenen artikelen en reportages over het rapport. Ook was er aandacht voor in diverse talkshows. Deze aandacht leidde tot moties en vragen in de Tweede Kamer. Ook hebben verschillende publieke en private organisaties het thema nu geprioriteerd. Provincies, het CCV en verschillende banken verkennen momenteel wat zij kunnen betekenen in de aanpak van dit probleem.

Aanpak criminele geldstromen – RIEC Amsterdam-Amstelland

Het RIEC AA richt zich binnen de aanpak van criminele geldstromen op ondergronds bankieren. Ondergronds bankieren wordt gebruikt voor het verplaatsen en witwassen van criminele gelden. Crimineel ondergronds bankieren kan op verschillende manieren plaatsvinden: door middel van geldhandel, smokkel van bulk cash, trade based money laundering (TBML) en cryptovaluta.

Afgelopen jaar is een groot succes behaald. Op basis van een strafrechtelijk onderzoek is in samenwerking met de gemeente Amsterdam en de Belastingdienst een groot ondergronds bankieren-netwerk duurzaam verstoord. Meerdere panden – waarin onder andere een reisbureau was gevestigd - zijn door de burgemeester gesloten op basis van openbare orde problematiek rondom witwassen. Ook is in deze zaak gebruik gemaakt van een TNO Scientist on the Job, waardoor met een inventieve interventiestrategie maximale impact op het netwerk is gemaakt.

Naast deze repressieve aanpak, is preventie ook een belangrijk onderdeel van de ondergronds bankieren aanpak. Een belangrijk aandachtspunt hierin is om de opgedane kennis over ondergronds bankieren naar een volgend niveau te tillen. Dit hebben we afgelopen jaar gedaan door informatie over ondergronds bankieren in een openbaar kennisdocument te vatten. Het openbare kennisdocument is gepubliceerd op het KPO. Met dit kennisdocument kan de doelgroep (politiek, gemeenten, politie, rechterlijke macht, de journalistiek, financiële instellingen en brancheverenigingen) ondernemingen waar risico's zijn voor ondergronds bankieren gaan signaleren en aanpakken.

3.4.3. Eén sterke overheid

De infiltratie en misbruik van de bovenwereld door criminelen beperkt zich niet tot bedrijven en burgers, ook de overheid kan een doelwit zijn. Denk daarbij bijvoorbeeld aan criminelen die een vergunning aanvragen voor het starten van een bedrijf in de gemeente, of proberen subsidies te krijgen. Criminelen kunnen proberen besluitvorming in bijvoorbeeld een gemeente te beïnvloeden of misbruik maken van economische en logistieke structuren. Om te voorkomen dat de overheid misbruikt wordt, is het van belang dat diezelfde overheid alert en weerbaar is tegen criminele invloed. RIEC-LIEC streeft naar een weerbare overheid die criminelen niet ongemerkt faciliteert en die inzicht heeft in eventuele zwakke plekken in de eigen organisatie en deze adequaat aanpakt. Binnen deze strategische doelstelling concentreert RIEC-LIEC zich primair op de weerbaarheid van het regionale en lokale bestuur.

Portefeuille bestuurlijke weerbaarheid

Bestuurlijke weerbaarheid is voor alle onderdelen van de overheidsorganisatie van belang. Niet alleen voor het bestuur en de afdeling veiligheid, maar juist ook voor afdelingen die zich bezighouden met economische zaken, burgerzaken en het sociaal domein.

De RIEC's hebben in 2022 ingezet op onder andere:

- Het vergroten van bewustwording bij gemeenten en provincies door onder andere het organiseren van bijeenkomsten, roadshows en het geven van trainingen voor zowel ambtenaren als colleges van B&W en Gedeputeerde Staten en gemeenteraads- en provinciale statenleden.
- Het inzichtelijk maken van de mate van bestuurlijke/ambtelijke weerbaarheid via bijvoorbeeld weerbaarheidsscans die door de RIEC's worden uitgevoerd.
- Het geven van advies en praktische ondersteuning om de weerbaarheid concreet en effectief te verbeteren.

Hiervoor ontwikkelden de RIEC's nieuwe instrumenten, handreikingen en dergelijke en boden zij soms ook directe ondersteuning aan bij de uitvoering en opvolging van verbeteringen in de weerbaarheid. Zo is bijvoorbeeld in 2022 de methode 'bestuurlijk afpakken' gerealiseerd die gemeenten helpt bij het verhogen van de financiële weerbaarheid.

De hoofden RIEC hebben in 2022 een landelijke portefeuille bestuurlijke weerbaarheid ingericht. Deze portefeuille focust zich op het realiseren van een organisatiebrede benadering en zowel regionale als landelijke samenwerking²² die zich richt op het weerbaarder maken van regionale en

lokale overheidsorganisaties tegen deze criminele invloeden. In de eerste helft van 2022 is met ondersteuning van het LIEC en de RIEC-LIEC Werkplaats Weerbare Overheid een portefeuilleplan opgesteld. Hierin zijn enkele doelen en resultaten opgenomen, zoals:

- Het adviseren van gemeenten/provincies/regio's over het gezamenlijk realiseren van een ambitieniveau bestuurlijke weerbaarheid om waterbedeffecten te voorkomen.
- Het inzichtelijk maken van het bestaande aanbod voor gemeenten en waar nodig doorontwikkelen, zoals onderdelen van de weerbaarheidsscans die RIEC's uitvoeren.
- Een gezamenlijke visie rond ondersteuning van kleinere gemeenten door de RIEC's. En daarbij het uitwisselen van ervaringen hoe te komen tot meer uitvoeringskracht door bijv. het inrichten van bestuurlijke interventie-/ondersteuningsteams.

Medio 2022 is gestart met de uitvoering van deze opdracht. Hiermee ondersteunen we een van de prioriteiten uit de strategische agenda van het RIEC-LIEC-bestel: één sterke en weerbare overheid. *"Het is voor het versterken van de landelijke ondermijningsaanpak goed als we in de toekomst nog meer streven naar een basisniveau van ondersteuning en een eenduidige dienstverlening die RIEC's kunnen leveren om de bestuurlijke weerbaarheid te vergroten. Hierbij wel ook rekening houdend met de regionale verschillen die er zijn. Zo voorkomen we nog beter dat criminelen gaten zoeken in de verdediging en zo waterbedeffecten op kunnen treden",* aldus de landelijk portefeuillehouder.

Flevolandse norm: samen sterk tegen ondermijning – RIEC Midden-Nederland

In mei 2021 hebben de Flevolandse burgemeesters en de Commissaris van de Koning hun handtekening gezet onder de Flevolandse norm. Doel van de norm is om de gemeenten en provincie weerbaarder te maken tegen ondermijnende criminaliteit. De partners hebben toegezegd om eind 2022 aan de norm te voldoen. Door beleid af te stemmen en samen te werken trekken de partners een gezamenlijke 'muur' op en voorkomen ze in Flevoland het zogenaamde waterbedeffect.

²² Zoals door deelname aan het programma Weerbaar Bestuur van het ministerie van

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Vanaf mei 2021 is er door de gemeenten en provincie hard gewerkt om de ambitiepunten te behalen. In de ambtelijke Districtelijke Werkgroep Ondernijning, gefaciliteerd door het RIEC Midden-Nederland, zijn de resultaten gemonitord en gedeeld. De partners wisten van tevoren dat de norm op sommige vlakken ambitieus was. Tijdens de gesprekken in het Districtelijke Veiligheidscollege is door verschillende burgemeesters ook begrip gevraagd dat sommigen ambitiepunten later opgepakt worden vanwege onder andere minder en verschil in capaciteit.

Ondanks dat niet alles gehaald is, kijken de partners met trots terug op het traject. In totaal is namelijk voldaan aan 83% van de Flevolandse norm. Er zitten daarin ook geen grote verschillen tussen de partners, aangezien de lacunes vooral zitten op specifieke ambitiepunten die moeilijk haalbaar bleken. Vooral op het gebied van integriteit bleken ambitiepunten te ambitieus, waren er landelijke ontwikkelingen waar partners geen invloed op hadden of waren gemeentelijke afdelingen nog niet klaar om van hun vastgestelde beleid af te wijken. Dit thema blijft een ontwikkelpunt.

Bij de successen mogen we ook wel even stilstaan. Daar hebben verschillende ambtenaren hard aan gewerkt:

- Alle gemeenten hebben actief gewerkt aan bewustwording middels trainingen en voorlichtingssessies.
- Alle gemeenten hebben hun toolbox ondernijning gevuld (APV).
- Alle gemeenten zijn aan de slag gegaan met hun Bibob-beleid.
- Alle gemeenten hebben een meldpunt ondernijning.
- Alle gemeenten zijn aangesloten bij Meld Misdaad Anoniem.
- Alle gemeenten hebben een lokaal ondernijningsoverleg.
- Alle gemeenten zijn in staat om monodisciplinaire controles uit te voeren.

Daarnaast is er tussen de gemeenten informatie-uitwisseling op gang gekomen rondom nieuwe aanpakken, draaiboeken, voorbeelden van raadsvoorstellen, rechtelijke uitspraken en andere zaken die men van elkaar kan benutten. Dit is geen ambitiepunt uit de Flevolandse norm, maar een direct gevolg van de goede samenwerking die er is ontstaan tussen de gemeenten en provincie.

Omdat stilstand leidt tot achteruitgang, is in opdracht van het Districtelijk Veiligheidscollege besloten om te werken aan een Flevolandse norm 2.0 waarin de lat weer verlegd gaat worden in het jaar 2023.

Quickscans Gemeentelijke Weerbaarheid – RIEC Noord-Holland

Samen met de provincie Noord-Holland en een onderzoeks- en adviesbureau heeft het RIEC Noord-Holland de Quickscan Gemeentelijke Weerbaarheid ontwikkeld. In 2021 en 2022 heeft het RIEC Noord-Holland gemeenten de mogelijkheid geboden om hun eigen interne weerbaarheid tegen ondernijnende criminaliteit inzichtelijk te maken. Met behulp van de scan zijn de kwetsbare processen van verreweg de meeste gemeentelijke organisaties in de eenheid Noord-Holland in beeld gebracht en is duidelijk geworden welke risico's gemeenten lopen om zelf ondernijnd te worden.

Ondersteuningsaanbod gemeenten

Op basis van de uitkomsten en aanbevelingen van de Quickscan Gemeentelijke Weerbaarheid geeft het RIEC Noord-Holland gemeenten advies op maat. Zo ondersteunt het RIEC gemeenten bij het opstellen van een actieplan dat zich richt op het weerbaarder maken van de ambtelijke organisatie. Het gaat daarin bijvoorbeeld over bewustwording en de aanpak van kwetsbare werkprocessen, maar bijvoorbeeld ook om de inrichting van een informatieknooppunt, waar alle informatie over (mogelijke) ondernijning in een gemeente samenkomt. Een ander voorbeeld is het inrichten van een overleg waar medewerkers van verschillende afdelingen van de gemeenten samen signalen over ondernijning bespreken. Al dit soort zaken zijn belangrijk om een goede gemeentelijke informatiepositie te kunnen opbouwen en een effectieve lokale en regionale aanpak van ondernijnende criminaliteit te kunnen ontwikkelen.

3.4.4. Professionele organisatie

De georganiseerde ondernijnende criminaliteit beschikt over een bijna ongelimiteerde hoeveelheid (crimineel verkregen) geld en kan daardoor steeds gebruikmaken van de nieuwste technieken. Maatschappelijke ontwikkelingen zoals digitalisering en internationalisering maken deze criminele tussenwereld nog complexer. Dit vraagt om een robuust, wendbaar en goed toegerust RIEC-LIEC-samenwerkingsverband, dat kan inspringen op verandering en deze ondernijnende criminele processen systeemgericht en duurzaam verstoort en de samenleving weerbaar maakt. Met hun lokale, regionale, nationale en internationale netwerk en door de ontkleurde structuur zijn de RIEC's en het LIEC een platform voor de samenwerking tussen de convenantpartners. Om effectief te kunnen blijven ondersteunen en de samenwerkende partners te helpen om expertise en instrumenten doorlopend te vernieuwen, moeten de RIEC's en het LIEC zelf ook robuust, wendbaar en goed toegerust zijn en blijven.

Onder de noemer professionele organisatie werkt RIEC-LIEC onder drie thema's samen aan een robuust en effectief RIEC-LIEC-bestel.

Portefeuille actualisatie werkprocessen

Het project actualiseren werkprocessen is onderdeel van de portefeuille professionele RIEC-LIEC-organisatie. De actualisatie werkprocessen betrof drie van de vier beschreven werkprocessen op riec.nl, te weten:

1. Integrale casusaanpak
2. Handhavingsknelpunten
3. Wijk- en gebiedsscan/nulmeting

Door de actualisatie op te pakken met de landelijke partners (Openbaar Ministerie, politie, Belastingdienst, NLA en RIEC-LIEC) wordt gekomen tot een eenduidige manier van werken. Hierdoor wordt het integraal samenwerken voor zowel binnen als buiten het bestel voorspelbaar en transparant. Bovendien is er sprake van duidelijke (informatie)producten. Verder is deze eenduidigheid noodzakelijk voor het komen tot een adequaat IV-systeem/-omgeving dat kan communiceren met partner-systemen.

Het resultaat van het project actualisering werkprocessen is een beschreven werkwijze integraal samenwerken die van toepassing is op 1) integrale casusaanpak en 2) handhavingsknelpunten. De werkwijze integraal samenwerken bestaat uit de volgende zeven stappen:

1. Indienen signaal
2. Verkennen
3. Informatie delen & analyseren
4. Adviseren
5. Uitvoeren
6. Evalueren
7. Afsluiten

Iedere stap van de werkwijze is beschreven voor a) inhoud, b) actoren, en c) input/output. Verder staan er bij de stappen de tips en trucs, wat er moet worden gelogd en de hulpmiddelen vermeld. Tot slot worden gehanteerde begrippen gedefinieerd. Op deze wijze wordt in de eerste helft van 2023 gekomen tot een eenduidige interpretatie van de werkprocessen casusaanpak en handhavingsknelpunten zoals die op riec.nl staan. Tevens wordt dan bekeken of deze werkwijze ook toepasbaar is voor gebied- en wijkscan/nulmeting.

Fenomeenonderzoek (cyber)criminele jeugdnetwerken – RIEC Noord-Nederland

Onder het bestuurlijke focusthema Jonge aanwas en het handhavingsknelpunt Cybercrime is door RIEC Noord-Nederland een onderzoek gestart naar de aanpak van (cyber)criminele jeugdnetwerken in Noord-Nederland. Het zicht op criminele jeugdnetwerken is de afgelopen jaren verminderd. Er zijn aanwijzingen dat zulke netwerken hun werkerrein (deels) verleggen. In plaats van traditionele delicten, plegen ze nu (ook) cybercriminaliteit. Tegelijkertijd weten we dat cybercriminele jeugdnetwerken nog steeds sterk lokaal verankerd zijn. Het stelt gemeenten en hun zorg- en veiligheidspartners voor een uitdaging. Zonder zicht op (cyber) criminele netwerken is het aanpakken ervan onmogelijk en bovendien vraagt de aanpak van cybercrime wellicht om nieuwe interventie-strategieën.

Daarom wordt in Noord-Nederland onderzoek gedaan naar dit fenomeen. Het onderzoek is nadrukkelijk meer dan een momentopname. Op basis van de inzichten uit het onderzoek wordt een methodiek ontwikkeld waarmee lokale veiligheidscoalities ook in de toekomst zicht kunnen krijgen op cybercriminele jeugdnetwerken. Daarnaast wordt een handreiking geschreven voor de (integrale) aanpak ervan. Het onderzoek is geïnitieerd en wordt begeleid door een consortium van gemeenten, de politie, het OM, het RIEC Noord-Nederland en vertegenwoordigers vanuit het bank- en telecomwezen.

Vanwege diens specifieke expertise wordt samengewerkt met wetenschappers van het Nederlands Studiecentrum voor Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) en de Haagse Hogeschool. De (juridische) exercitie om de samenwerking vorm te geven, waarbij het vooral ging om de voorwaarden waaronder de voor het onderzoek benodigde informatie-uitwisseling plaats kon vinden, heeft geleid tot een breder toepasbare werkwijze voor samenwerking met de wetenschap in RIEC-verband.

De eerste onderzoekshandelingen – literatuurstudie, interviews, uitvraag partners – zijn verricht en de resultaten van het onderzoek worden in 2023 verwacht.

Portefeuille sterk merk

De structurele gelden die in 2021 werden toegekend maakten het mogelijk structureel te investeren in de versterking van het RIEC-LIEC-bestel. De structurele versterking en verdere professionalisering van de RIEC's en het LIEC bracht ook de verantwoordelijkheid met zich mee om gezamenlijk tot een efficiënte en toekomstbestendige samenwerking te komen. Hier liggen een duidelijke positionering en uitstraling aan ten grondslag. Om deze positionering vorm te geven ging in 2022 de portefeuille sterk merk van start met de hoofden van RIEC Amsterdam-Amstelland en RIEC Midden-Nederland als portefeuillehouder. Hun opdracht was om met de RIEC's en het LIEC een RIEC-LIEC merkidentiteit en richtlijnen voor een huisstijl te ontwikkelen. Om deze opdracht te realiseren kreeg in 2022 een extern bureau de opdracht om een sterke RIEC-LIEC merkidentiteit en nieuwe huisstijl te ontwikkelen. In 2022 zijn hiervoor in een werkgroep, waarin alle RIEC's en het LIEC door een communicatieadviseur werden vertegenwoordigd, de sterk gedeelde waarden en voorkeuren vastgesteld. Deze vormen het vertrekpunt voor de collectieve identiteit en de richting voor concept en huisstijl.

In 2023 zal de portefeuille sterk merk de geïnventariseerde gedeelde waarden, vertrekpunten voor positionering, merkidentiteit een nieuwe huisstijl opleveren. De communicatieadviseurs van de RIEC's en het LIEC stemmen de implementatie en een eenduidige toepassing van de nieuwe huisstijl af.

Portefeuille vernieuwing informatievoorziening

Het verzamelen, delen en analyseren van informatie is een kernactiviteit voor het RIEC-LIEC-bestel. De mogelijkheden van de informatievoorziening groeien voortdurend in hoog tempo, maar tegelijk groeien ook de risico's op schending van privacy en het ongewenst lekken van informatie. De techniek achter de huidige informatievoorziening in het RIEC-LIEC-bestel is verouderd en kan in de toekomst onvoldoende blijven voorzien in de combinatie van groei, vernieuwing, privacy, transparantie en beveiliging.

In 2020 is besloten om de informatievoorziening te vernieuwen in een samenwerking tussen RIEC-partners. Na consultaties en een proof of concept is in 2022 door inhoudelijk betrokkenen geconcludeerd welke functionaliteit gewenst is voor het vervangen van het bestaande RIEC-IS. Vanuit het programma '1 smart overheid', dat aanvankelijk regionaal is opgezet, worden zoveel mogelijk lessen en resultaten met betrekking tot gegevensanalyse overgenomen. Met de RIEC-partners is overeenstemming bereikt over een aanpak voor de vervanging van het bestaande informatiesysteem.

Er is een organisatie en besturing voor de vernieuwing van de informatievoorziening opgezet. Deze besturing weerspiegelt de samenstelling van het RIEC-LIEC samenwerkingsverband en geeft de partners binnen het RIEC-LIEC-bestel het vertrouwen dat zij voldoende betrokkenheid en zeggenschap hebben over de vernieuwing van de informatievoorziening.

Realisatie van de nieuwe informatievoorziening zal plaatsvinden in samenwerking met overheidspartners en commerciële partijen. In 2023 wordt gestart met aanbesteding en het zoeken naar partners binnen de overheid.

Colofon

Tekst: RIEC-LIEC

Redactie: LIEC

Foto's: Foto's: Shutterstock (p.1, p.25, p.26, p.31, p.36), Gemeente Leeuwarden (p.10), Mediatheek Rijksoverheid (p.13 © Belastingdienst, fotograaf: Joep van Rheenen, p.17 fotograaf: Joep van Rheenen, p.24 © Rijksoverheid, fotograaf: Riesjard Schropp , p.39 fotograaf: Wim Meurer), RIEC-LIEC (p.8, p.28, p.34, p.37, p.38, p.38)

Vormgeving: Xerox/OSAGE

© juli 2023 Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.